

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Alexandra Kábrtová

Podmíněné zastavení trestního stíhání

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 20. 08. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 161 281 znaků včetně mezer.

Alexandra Kábrtová

V Praze dne 20. 8. 2018

Obsah

Úvod	1
1 RESTORATIVNÍ JUSTICE.....	3
1.1 Trestající (retributivní) justice vs. restorativní justice	3
1.2 Základní principy restorativní justice.....	5
1.3 Restorativní justice v praxi	7
2 ODKLONY.....	9
2.1 Základní vymezení odklonů	9
2.2 Účel odklonů a obecné podmínky jejich aplikace	13
3 PODMÍNĚNÉ ZASTAVENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ.....	15
3.1 Vývoj právní úpravy podmíněného zastavení trestního stíhání v České republice.....	16
3.2 Jednotlivé podmínky podmíněného zastavení trestního stíhání	18
3.2.1 Řízení o přečinu	18
3.2.2 Souhlas obviněného	19
3.2.3 Doznání obviněného	21
3.2.4 Materiální vyrovnání s poškozeným	24
3.2.5 Vydání bezdůvodného obohacení	30
3.2.6 Dostačující rozhodnutí	31
3.2.7 Podmínky dle ustanovení § 307 odst. 2 TŘ.....	33
3.2.8 Závazek obviněného zdržet se určité činnosti	34
3.3 Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání	37
3.4 Zkušební doba a osvědčení se u podmíněného zastavení trestního stíhání	39
3.5 Role jednotlivých orgánů při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání.....	43
3.5.1 Probační a mediační služba	43
3.5.2 Státní zástupce	45
3.5.3 Soud	47
3.6 Podmíněné zastavení trestního stíhání u mladistvých pachatelů	48
3.7 Podmíněné zastavení trestního stíhání u právnických osob	52
4 SROVNÁNÍ PODMÍNĚNÉHO ZASTAVENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ S NAROVNÁNÍM V APLIKAČNÍ PRAXI	55

5	SROVNÁNÍ ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY SE SLOVENSKOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU	60
6	ÚVAHY DE LEGE FERENDA	65
	Závěr	70
	Seznam použitých zdrojů	72
	Podmíněné zastavení trestního stíhání	77
	Conditional discontinuance of criminal prosecution	79

Seznam použitých zkratek

EÚLP	Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod
FO	fyzické osoby
KSZ	krajská státní zastupitelství
LZSP	Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OČTŘ	orgán činný v trestním řízení
OS	okresní soudy
OSZ	okresní státní zastupitelství
OZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
PO	právnícké osoby
TP	Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZP	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
ZPMS	Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), ve znění pozdějších předpisů
ZSP	Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů
ZSVM	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů
ZSZ	Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

ZTOPO   Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení
proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Podmíněné zastavení trestního stíhání jako jeden z druhů odklonů je projevem subsidiarity trestní represe. V očích laického obyvatelstva by obecně spáchání trestného činu mohlo vyvolat mylnou domněnku, že takovéto jednání musí být potrestáno, a to nejčastěji trestem odnětí svobody. Hlavním smyslem retributivní justice je, aby státní moc způsobila pachateli újmu jako kompenzaci za to, co způsobil společnosti spácháním trestného činu, přičemž samotné zájmy poškozeného ustupují do pozadí. Odklony však fungují na zcela jiném principu, kdy spáchání trestného činu má být reparováno. Hlavním smyslem tedy není represe pachatele, ale náprava újmy a obnovení narušeného vztahu mezi pachatelem a poškozeným. Reparace poté probíhá v konkrétním případě s ohledem na okolnosti samotného spáchání trestného činu a jeho povahu, na možnosti pachatele a potřeby poškozeného.

Tato diplomová práce se zabývá institutem podmíněného zastavení trestního stíhání, jehož základy leží na principech restorativní justice a jehož aplikace je mezi státními zástupci, popř. soudy v České republice velmi častá. Toto téma jsem si vybrala pro jeho aktuálnost, neboť se v české trestní justici na používání odklonů klade velký důraz a obecně panuje snaha o jejich maximální využívání, jakmile jsou splněny zákonné podmínky. Odklony byly do českého trestního práva zavedeny již v 90. letech 20. století, nicméně podmínky pro jejich aplikaci podléhají stále legislativním změnám. V současné době je připravován nový trestní řád, který by měl pozměnit současnou právní úpravu odklonů a nepatrně se dotknout i samotné úpravy podmíněného zastavení trestního stíhání.

Cílem této diplomové práce je detailně popsat současnou právní úpravu institutu podmíněného zastavení trestního stíhání, jeho zařazení mezi ostatní druhy odklonů a stručně srovnat českou právní úpravu s právní úpravou slovenskou, která z české právní úpravy vychází. Dále bych chtěla zhodnotit současnou českou právní úpravu, její kvalitu a navrhnout její případné změny, které se v některých případech jeví jako vhodné. V neposlední řadě si kladu za cíl srovnání institutu podmíněného zastavení trestního stíhání s institutem narovnání (jak v teoretické, tak aplikační rovině), jelikož

právě narovnání nejvíce vychází z principů restorativní justice a nejvíce se podobá podmíněnému zastavení trestního stíhání.

Práce je členěna do šesti částí, přičemž některé z nich jsou dále členěny do jednotlivých kapitol, popř. bodů. První část se zabývá již zmíněnou restorativní justicí, kterou považují za protipól justice retributivní, jež byla dříve společností upřednostňována. Tyto zmíněné „systémy“ trestní justice jsou v první části stručně porovnány a následně uvedeny základní principy justice restorativní a její projevy v praxi. Další část se věnuje odklonům obecně, jejichž principy vycházejí právě z restorativní justice. Jelikož se právní nauka neshoduje na tom, které instituty lze pod odklony podřadit, snažím se nejprve o obecné vymezení jejich znaků a účelu a následně uvést názory různých teoretiků na jejich samostatné dělení.

Hlavním jádrem mé diplomové práce je část třetí, která se věnuje samotnému podmíněnému zastavení trestního stíhání a je členěna do několika kapitol. Od vývoje právní úpravy tohoto institutu se ve své práci postupně přesouvám k detailnímu rozboru jednotlivých zákonných podmínek, které musí být splněny, aby státní zástupce, popř. soud mohl tento odklon aplikovat. Zabývám se obsahovými náležitostmi samotného rozhodnutí a také subjekty, které o podmíněném zastavení trestního stíhání mohou rozhodovat a v jakém procesním stádiu trestního řízení se tak děje. Po samotném rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání následuje zkušební doba, ve které se musí pachatel trestného činu osvědčit, přičemž stručně popisuji kritéria, podle kterých se osvědčení pachatele posuzuje. V závěru této části zmiňuji i specifika podmíněného zastavení trestního stíhání u mladistvých pachatelů a právnických osob.

Čtvrtá část práce srovnává institut podmíněného zastavení trestního stíhání s narovnáním. Narovnání jsem si pro účely srovnání vybrala z důvodu, že se jedná o nejpodobnější institut k podmíněnému zastavení trestního stíhání, ale na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání je jeho používání v praxi velmi řídké. Uvedená část popisuje shody a rozdíly mezi těmito instituty a jejich užívání v aplikační praxi. Předposlední část diplomové práce se zabývá srovnáním české a slovenské právní úpravy odklonů. V rámci poslední části „Úvahy *de lege ferenda*“ si dovoluji navrhnout možné změny v české právní úpravě a zamýšlím se nad jejím zlepšením.

1 RESTORATIVNÍ JUSTICE

1.1 Trestající (retributivní) justice vs. restorativní justice

Trestní spravedlnost, tedy reakce společnosti na spáchaný trestný čin, prošla v posledních stoletích vývojem, a to především v závislosti na čase a kultuře společnosti. V dávných dobách spočívala trestní spravedlnost na odplatě a vyrovnání mezi pachatelem a obětí a byla aplikována zásada „oko za oko, zub za zub“. Tento princip vyjadřoval způsobení pachateli trestného činu stejné újmy, jaká byla pachatelem způsobena oběti a rovněž obsahoval i snahu vyrovnat situaci pachatele a oběti, přičemž tohoto vyrovnání bylo možno dosáhnout i poskytnutím adekvátního odškodnění oběti. Později pozbyly jednotlivé delikty soukromoprávní charakter a přestaly být primárně záležitostmi mezi viníkem a poškozeným. Stát si časem plně vytvořil trestní monopol a získal výlučné oprávnění koncipovat trestní politiku a realizovat ji svými mocenskými prostředky.¹

Absolutistický panovník stíhal smrtí jen ty nejtěžší zločiny dotýkající se jeho bezprostředních zájmů, přičemž toto právo bylo označováno jako hrdelní. Ve 13. století došlo k delegaci hrdelněprávní pravomoci na královská města a později také na některé feudální vrchnosti a v 16. století již existovala hustá síť městských soudů. Soudy v tomto období uplatňovaly kruté tělesné tresty, které byly vnímány jako odplata za spáchaný čin. Vlivem osvícenského absolutismu došlo k velkému pokroku, a to v roce 1787 přijetím Všeobecného zákoníku o zločinech a trestech za ně císařem Josefem II. I když se z feudálních trestů zachovalo jak bití, tak vypalování cejchů, ukládané tresty již neměly charakter pomsty, ale měly být úměrné nebezpečnosti deliktu a sloužit k převýchově pachatele.²

Právě pohled na účel a charakter trestu a celkově na jeho uložení jako reakci na spáchaný trestný čin lze vyjádřit pojmy retributivní a restorativní justice. **Retributivní** systém trestní justice je zaměřen na nalezení adekvátní formy postihu pachatele,

---

¹ KARABEC, Z. Restorativní justice. Sborník příspěvků a dokumentů [online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2014, str. 6-7, [cit. 10. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/296.pdf>.

² HOUŠKOVÁ, J. Vývoj hrdelního soudnictví v Čechách [online]. 2005, [cit. 10. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/vyvoj-hrdelniho-soudnictvi-v-cechach>.

přičemž dosažení spravedlnosti je spojováno právě s tím, aby byl pachatel potrestán.³ Role orgánů činných v trestním řízení spočívá v dopadení pachatele, zahájení trestního stíhání, podání obžaloby a rozhodnutí o vině a trestu. Výsledkem je usvědčení pachatele a jeho potrestání.⁴

Avšak na trestný čin můžeme nahlédnout nejen jako na porušení zákona, jež je primárně útokem na stát, ale také jako na sociální událost, tedy konflikt mezi konkrétními osobami, kdy první reakcí na spáchaný čin není hledání a potrestání pachatele, ale naopak zaměření se na újmu, která byla způsobena oběti. Tomuto pohledu na trestný čin říkáme **restorativní** (obnovující) přístup.⁵

Podle Zehra se restorativní justice zajímá v první řadě o to, jak a komu byla trestným činem způsobena újma a jak tuto újmu napravit.⁶ Povinnost účastníků dát věci do pořádku zahrnuje morální i materiální nápravu škody, uvedení věcí do původního stavu i hledání a odstraňování příčin, které vedly pachatele ke spáchání trestného činu.⁷ „Restorativní justice rozšiřuje okruh účastníků – to je těch, kteří jsou nějakým způsobem zainteresováni v případě nebo události – kromě státu nebo pachatele sem patří také poškození a členové společnosti či dané komunity.“⁸ Oběti trestného činu často pociťují, že jejich potřeby v systému trestající justice nejsou náležitě uspokojovány a jsou opomíjeny jejich zvláštní potřeby:

1. *Potřeba informací*

Poškození potřebují odpověď na otázky ohledně trestného činu, a to především proč k němu došlo a co se dělo po jeho spáchání, přičemž poskytování skutečných informací obvykle vyžaduje přímou nebo nepřímou dostupnost pachatele, který je držitelem těchto informací.

---

³ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 24.

⁴ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ L. a DOUBRAVOVÁ D. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2, str. 30.

⁵ Tamtéž, str. 30–31.

⁶ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 24

⁷ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ L. a DOUBRAVOVÁ D. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2, str. 31.

⁸ ZEHR, H. Úvod do restorativní justice. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4m str. 10.

2. *Potřeba říkat pravdu*

Pro poškozeného je mimo jiné i z terapeutického hlediska důležité, aby mohl vyprávět, co se stalo, a to zejména těm lidem, kteří mu způsobili újmu. Účelem je, aby pachatelé porozuměli dopadu svého jednání.

3. *Potřeba zplnomocnění*

Zapojení se do procesu naplňování spravedlnosti může významnou měrou pomoci navrátit poškozeným pocit, že mají opět kontrolu nad svým životem.

4. *Potřeba náhrady škody nebo ospravedlnění*

Pokud se pachatel snaží napravit újmu, dává tím najevo, že za své činy ponese zodpovědnost. Náhrada škody je jedním z mnoha způsobů, jak ospravedlnit svůj čin a vyrovnat „dluh“.⁹

V systému restorativní justice však nesmí být opomíjeni ani pachatelé. Náprava újmy může mít také vysoký výchovný efekt, jelikož je pachatel přímo konfrontován s obětí trestné činnosti a postoj, který v takové konfrontaci zaujme, může často významným způsobem vyjadřovat, že je schopen se vypořádat s příčinami své trestné činnosti a že riziko jejího opakování je malé.

Dále je důležité, aby pachatel převzal odpovědnost za spáchání trestného činu, k čemuž však reálně při uložení trestu a jeho výkonu nedochází, neboť např. uvěznění jen prohlubuje pachatelův pocit odcizení od společnosti a odrazuje jej od převzetí této odpovědnosti.¹⁰ Právě koncept restorativní justice povzbuzuje pachatele k odpovědnosti, soucítění a aktivnímu přístupu.¹¹

1.2 Základní principy restorativní justice

Restorativní justice je spojena s několika klíčovými principy a hodnotami, které jsou jakýmsi kompasem, který nám ukazuje, jakou cestou se lze vydat v konkrétním

---

⁹ ZEHR, H. Úvod do restorativní justice. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4m str. 11.

¹⁰ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 24–25.

¹¹ ZEHR, H. Úvod do restorativní justice. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4m str. 12.

případě. Jelikož je každá konfliktní událost a každý spáchaný trestný čin specifický, nelze stanovit žádný univerzální návod nebo techniku, jak při spáchání konkrétního trestného činu postupovat. Následující principy a hodnoty restorativní justice nám pomáhají ukázat směr, kterým se vydat při řešení konfliktní události (trestného činu).¹²

Základem je chápat trestný čin jako narušení lidské integrity a mezilidských vztahů. Toto pojetí trestného činu vychází z předpokladu, že všichni lidé jsou ve společnosti vzájemně spojeni a spáchání trestného činu představuje újmu komunitě a oběti a přináší do pavučiny lidských vztahů hořkou zkušenost a narušuje jejich rovnováhu. Spáchaný trestný čin pak vytváří v komunitě nové povinnosti a závazky, přičemž důraz se klade na povinnosti a závazky pachatele.¹³

Princip reparace představuje hlavní cíl restorativní justice, a tím je v maximální možné míře napravit škody způsobené obětem, které byly trestnou činností dotčeny. Tohoto je možné dosáhnout pomocí dialogu mezi stranami konfliktu, který je důležitým znakem restorativní justice.¹⁴ Újmu způsobenou oběti je potřeba chápat široce, jde o újmu nejen materiální či fyzickou, ale také psychickou, o ztrátu společenského postavení, narušení sociálních vazeb, osobního a rodinného života. Hlavním účelem společenské reakce na spáchaný čin nemá být potrestání pachatele ani jeho převýchova nebo odstrašení, ale vytvoření takových podmínek, aby mohly být odstraněny následky trestné činnosti¹⁵

Dalším principem je zapojení se zúčastněných stran - konkrétně oběti, pachatele a komunity, které by měly mít možnost aktivně se zapojit do trestního procesu co nejdříve a v co největším rozsahu. Řešení celé události má být v rukou těch, kterých se týká, a nikoliv v rukou formální autority. Osobní setkání je často ideální formou, jak se vzájemně pochopit, klást si otázky a společně ujednat, jak dát věci do pořádku.

---

¹² ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ L. a DOUBRAVOVÁ D. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2, str. 33.

¹³ ZEHR, H. Úvod do restorativní justice. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4m str. 14.

¹⁴ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ L. a DOUBRAVOVÁ D. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2, str. 33. ZEHR, H. Úvod do restorativní justice. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4m str. 14-20. STRÉMY, T., KURILOVSKÁ, L. a VRÁBLOVÁ, M. Restorativna justícia. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-075-8, str. 83.

¹⁵ KARABEC, Z. Restorativní justice. Sborník příspěvků a dokumentů [online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2014, str. 8 [cit. 10. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/296.pdf>.

Participace účastníků má být však dobrovolná a žádný účastník, pachatele nevyjímaje, nemá být k účasti nucen.¹⁶

1.3 Restorativní justice v praxi

Za prakticky nejrozšířenější postup v rámci restorativní justice lze považovat zprostředkování styku pachatele s obětí, při kterém se hledají způsoby řešení situace způsobené trestným činem. Tento postup se označuje jako mediace a je považován za nejvhodnější postup, který umožňuje oběti trestného činu setkat se s pachatelem trestného činu. Toto setkání se uskutečňuje v bezpečném prostředí, je vedeno odborně vyškoleným zprostředkovatelem (mediátorem) a umožňuje bezprostřední diskusi o spáchaném činu a jeho důsledcích.¹⁷ V České republice je mediace upravena zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediální službě, ve znění pozdějších předpisů.

Podle Zehra v rámci restorativní justice v praxi dominují tři modely: konference mezi poškozeným a pachatelem, rodinné skupinové konference a tzv. „kruhy“. Tyto modely jsou v základních rysech shodné, ale jejich aplikace se liší v závislosti na kategorii účastníků a v některých případech i ve stylu facilitace.¹⁸ *Konference* mezi poškozeným a pachatelem se týká především těchto dvou účastníků, přičemž individuální práce s nimi je zahájena na základě postoupení případu. Pokud s tím strany sporu souhlasí, je jim umožněn kontakt prostřednictvím setkání nebo konference. Osobně bych tento model přirovnala právě k mediaci, která je zakotvena v českém právním řádu. Naopak *rodinné skupinové konference*, jejichž počátky nalezneme v Severní Americe a na Novém Zélandu, rozšiřují okruh primárních účastníků o rodinné příslušníky nebo další jednotlivce významné pro přímé účastníky konfliktu. Tento model vytváří podmínky, aby na sebe pachatelé vzali odpovědnost a změnili své chování, a proto je zvláště důležité, aby byla na konferenci přizvána pachatelova rodina

---

¹⁶ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ L. a DOUBRAVOVÁ D. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2, str. 33. ZEHR, H. Úvod do restorativní justice. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4m str. 14-20. STRÉMY, T., KURILOVSKÁ, L. a VRÁBLOVÁ, M. Restorativna justícia. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-075-8, str. 83.

¹⁷ KARABEC, Z. Restorativní justice. Sborník příspěvků a dokumentů [online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2014, str. 10 [cit. 10. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/296.pdf>.

¹⁸ Setkání vede tzv. *faciliátor*, který dohlíží na celý proces a vyvažuje zájmy všech zúčastněných stran. *Faciliátoři* konferencí však na rozdíl od *arbitrů* nerozhodují o obsahu dohody mezi přítomnými stranami. Zehr používá pojem *facilitace* a *faciliátor* místo pojmů *mediace* a *mediátor*. ZEHR, H. Úvod do restorativní justice. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4m.

nebo jiné relevantní osoby. V komunitách prvotních obyvatel Kanady se poté objevily tzv. *kruhy*, během kterých se účastníci posadili do kruhu a jeden druhému předávali „kus řeči“. U kruhů dochází k rozšíření počtu účastníků, jelikož hlavními aktéry nejsou pouze poškození a pachatelé, ale i rodinní příslušníci, justiční úředníci nebo též zástupci komunity. Důraz je kladen zejména na vzájemný respekt, hodnotu každého z účastníků a na jeho integritu. Dnes jsou kruhy hojně využívány mimo trestní justici.¹⁹

Zehr uvádí i další způsob, jak porozumět rozdílům mezi rozmanitými přístupy v praxi, a tím je zkoumání jejich cíle. Programy pak podle jejich cíle dělí do tří kategorií. *Léčebné nebo terapeutické programy* neusilují o ovlivnění konečného rozhodnutí ve věci, nýbrž o ovlivnění pachatele a jeho rehabilitaci. Jedná se o vytváření podmínek ve vězení pro pachatele těch nejtěžších zločinů (jako například násilných přepadení, znásilnění, vražd a podobně) za účelem porozumění tomu, co spáchali a převzetí odpovědnosti za daný čin. *Programy po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody* pak reagují na újmu způsobenou poškozenému, usilují o posílení odpovědnosti pachatele s cílem pomoci oběma stranám po návratu pachatele zpět do společnosti. Cílem *alternativních nebo odklonných programů* je pak poskytnout alternativu k uložení trestu, anebo případ v některé fázi trestního stíhání nebo trestního soudního řízení odklonit.²⁰

---

¹⁹ ZEHR, H. Úvod do restorativní justice. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4m str. 32–35.

²⁰ Tamtéž, str. 35.

2 ODKLONY

Jak již bylo řečeno výše, odrazem restorativní justice v praxi je mimo jiné i ukládání alternativních nebo odklonných opatření. V českém právním řádu se princip restorativní justice projevuje při ukládání alternativních trestů (hmotněprávní alternativní opatření), jež mají nahrazovat nepodmíněný trest odnětí svobody nebo při tzv. odklonech (procesní alternativní opatření), které nahrazují vyřízení věci ve standardním trestním řízení.

Procesní alternativní opatření patří v rámci českého trestního práva k nejmladšímu prvku systému alternativních opatření a jejich zavádění v průběhu 90. let 20. století bylo vyvoláno zejména potřebou racionalizace trestní justice a snahou ulehčit soudům od enormního nápadu trestních věcí.²¹

2.1 Základní vymezení odklonů

Základním problémem při vymezení odklonů je skutečnost, že odborná veřejnost nevymezuje tento pojem jednotně. Obecně se však vychází z toho, že trestní stíhání může mít pro stíhaného závažné a nepříznivé důsledky, a to i pro osobu, která je v konečném důsledku zproštěna viny. Odklon je tak pojímán jako způsob, jak se ve vhodných případech vyvarovat stigmatizace vyplývající z průběhu trestního řízení a odsuzujícího rozsudku. Jde tedy o metody a opatření, které odchyľují údajné pachatele od formálního řízení v podobě obžaloby, soudního řízení a případného odsouzení. Odklon však nepředstavuje prvek dekriminalizace a spáchaný čin zůstává nadále trestným. Odklon nabízí možnost vzdání se formálního rozsudku a odchýlení se k jinému způsobu vyřízení věci.²² Jedná se tedy o alternativu ke standardnímu postupu v trestním řízení umožňující rozhodnout ve věci bez provedení dokazování v hlavním líčení.²³

Ščerba dělí odklony do několika kategorií. *Prostý odklon* je vymezen dvěma základními znaky – jedná se o odchylku od běžného průběhu trestního řízení

---

²¹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 32.

²² Tamtéž, str. 43–44.

²³ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 667.

a mimosoudní vyřízení věci spojené s upuštěním od trestního stíhání bez veškerých dalších podmínek a nároků na pachatele. Prostřednictvím tohoto odklonu lze vyřizovat trestní věci nejmenší závažnosti, neboť další trestní stíhání by bylo v těchto případech neúčelné. V našem právním řádu odpovídá prostému odklonu fakultativní zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) TŘ a v určité míře i odstoupení od trestního stíhání, které může být dále spojeno s určitými sankčními prvky.²⁴

Odklon spojený s výchovným působením je moderní podoba prostého odklonu a jeho charakteristickým rysem je výchovné působení na pachatele. Odklon je realizován na úrovni státního zástupce nebo soudu a k vyvolání celého řízení nedojde. Výchovné působení na pachatele uskutečňují subjekty vykonávající sociální kontrolu mimo systém trestního soudnictví (zejména probační služba) a právě tento výchovný prvek je projevem restorativní justice. Od prostého odklonu se odlišuje tím, že nejde o definitivní vyřízení věci, nýbrž o rozhodnutí podmíněné a spojené se stanovením zkušební doby. V českém právním řádu tomuto odklonu odpovídá právě podmíněné zastavení trestního stíhání, ale i jeho varianta pro zkrácené přípravní řízení – podmíněné odložení podání návrhu na potrestání.²⁵

Jako třetí typ odklonu Ščerba uvádí *odklon se společenskou intervencí*. V těchto případech je rozhodnuto, že skutek nebude trestně stíhán a následně přichází určitý druh společenské intervence, která může spočívat například v projednání věci mimosoudním orgánem, komisí nebo v léčení. Na rozdíl od předchozího odklonu zde intervence nemá charakter výchovného působení. V českém právním řádu se tomuto typu odklonu blíží fakultativní zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 172 odst. 2 písm. b) TŘ, kde však k intervenci nedochází v návaznosti na vydání rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, nýbrž mu intervence předchází v podobě jiného rozhodnutí (o skutku obviněného již bylo rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně nebo cizozemským soudem, a zároveň lze takové rozhodnutí považovat za dostačující). Dále se odklonu se společenskou intervencí přibližuje odstoupení od trestního stíhání mladistvých, které může být aplikováno společně s uložením výchovného opatření v podobě napomenutí s výstrahou. Postižení mladistvého může být přenecháno zákonnému zástupci, škole

---

²⁴ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 45–49.

²⁵ Tamtéž.

nebo výchovnému zařízení, což je právě možno chápat jako určitý druh společenské intervence.²⁶

Scheinost a Válková pak dělí odklony na:

- *odklony s intervencí*, jež představují určité omezení práv obviněného, přičemž nejsou spojeny s odnětím svobody (podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné odložení návrhu na potrestání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání);
- *odklony bez intervence*, při kterých dochází k zastavení trestního stíhání, které není účelné s ohledem na společenskou škodlivost (fakultativní zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) TŘ);
- *specifický odklon*, který vychází z principů restorativní justice (narovnání).²⁷

Nejenom že nepanuje všeobecná shoda na samotné definici odklonu, ale jednotliví autoři se nedokáží shodnout ani na institutech, které mezi odklony mohou být řazeny.

Ščerba uvádí, že do českého právního řádu byly postupně zakotveny čtyři typy odklonů, a to podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, narovnání a odstoupení od trestního stíhání.²⁸

Podle Sotoláře mezi odklony od standardního řízení patří:

- podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení;
- narovnání a odložení věci při schválení narovnání ve zkráceném přípravném řízení;
- odstoupení od trestního stíhání;
- vydání trestního příkazu;

---

²⁶ Tamtéž.

²⁷ SCHEINOST, M. a VÁLKOVÁ, H. Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí. IV., Sankční politika a její uplatňování. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. Studie. ISBN 978-80-7338-154-7, str. 74–75.

²⁸ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 32.

- řízení o schválení dohody o vině a trestu;

přičemž u posledních dvou jmenovaných mají rozhodnutí, kterými jsou tyto odklony skončeny, povahu odsuzujících rozsudků. Naopak v případech podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání, odložení návrhu na potrestání, odložení věci při schválení narovnání ve zkráceném přípravném řízení a odstoupení od trestního stíhání mladistvých jde o specifickou formu reakce na spáchaný trestný čin bez vyslovení viny obviněného a bez uplatnění trestní sankce vůči němu.²⁹

Jelínek pak podle svého vymezení pojmu odklonu³⁰ do této kategorie řadí podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, řízení o schválení dohody o vině a trestu, odstoupení od trestního stíhání v řízení o provinění a trestní příkaz.³¹

Jiní autoři mezi odklony zahrnují také fakultativní zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 172 odst. 2 písm. b) nebo písm. c) TŘ.³²

Osobně považuji zařazení trestního příkazu mezi odklony za sporné, neboť je zřejmé, že jeho primárním účelem je urychlení procesu rozhodování a zefektivnění řízení. Vydání trestního příkazu rovněž není podmíněno splněním žádných předpokladů vyžadujících určitou iniciativu obviněného a rovněž není vyžadováno žádné zapojení poškozeného na vydání trestního příkazu, respektive poškozený má při jeho vydání dokonce slabší postavení, než je tomu v běžném trestním řízení, neboť mu TŘ nepřiznává právo podat odpor.³³

---

²⁹ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 668.

³⁰ Jelínek rozumí odklonem v širším smyslu alternativu standardního řízení. Dále však uvádí, že je odklon v užším smyslu možné chápat jako odchylku od standardního řízení, kdy trestní řízení nedospěje do svého obvyklého konce, do vynesení odsuzujícího rozsudku, nedojde k vyslovení viny a věc se vyřídí mimosoudním postupem nebo zastavením trestního stíhání (v takovém případě trestní příkaz mezi odklony nelze zahrnout).

³¹ JELÍNEK, J. Trestní právo procesní. 4. aktualiz. a dopl. vyd. podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb. Praha: Leges, 2016, ISBN 978-80-7502-160-1, s. 728.

³² SCHEINOST, M. a VÁLKOVÁ, H. Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí. IV., Sankční politika a její uplatňování. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. Studie. ISBN 978-80-7338-154-7, str. 74.

³³ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 60–61.

2.2 Účel odklonů a obecné podmínky jejich aplikace

Jak již bylo zmíněno výše, zavádění odklonů do trestního řízení je jednou z možností státu, jak se vypořádat s nárůstem kriminality. Využíváním odklonů je sledován legitimní záměr, jenž má vést k tzv. racionalizaci trestního řízení, tedy ke snížení zátěže soudů. Základním účelem je tedy především rychlejší a efektivnější vyřízení věcí, které nevyžadují z hlediska účelu trestního řízení projednání před soudem v hlavním líčení. Jedná se především o případy, kdy typově méně závažné trestné činy spáchaly osoby do té doby žijící řádným životem, popř. osoby, u nichž postačí rozhodnutí bez projednání trestní věci v náročném a komplikovaném hlavním líčení nebo řízení před soudem je nepotřebné a bylo by nadbytečné.³⁴

Jako další prvek účelu odklonu je možné vyzdvihnout to, že obviněný – pachatel zůstává na svobodě, což zvyšuje možnost jeho resocializace. Pachatel není vytržen ze svého sociálního prostředí a může tak dále s ostatními členy společnosti pracovat na jeho znovuzачlenění a na odstraňování příčin kriminality, čímž se zvyšuje šance na dosažení většího nápravného a preventivního účinku. Prostřednictvím odklonu také poškozený aktivněji participuje na výkonu trestní spravedlnosti a může tak snáze dosáhnout satisfakce na úrovni materiální a morální.³⁵

Podle Šámala „*mezi obecné podmínky pro možnost aplikace alternativních způsobů řízení patří především menší závažnost projednávaného trestného činu nebo jeho skutková právní jednoduchost, souhlas (srozumění) zainteresovaných stran, prokázání spáchání trestného činu obviněným dosud opatřenými důkazy, připravenost obviněného spolupracovat při své resocializaci a náhrada škody, která byla činem způsobena, nebo vydání bezdůvodného obohacení, které bylo získáno trestným činem, případně jiný způsob nápravy následku, resp. účinku trestného činu tam, kde je to možné*“.³⁶

Shrneme-li výše uvedené, některé důvody používání odklonů v trestním právu jsou úzce spojeny s principy restorativní justice (viz kapitola 1.2). Patří mezi ně snaha

³⁴ ŠÁMAL, P., MUSIL J., KUČHTA J., FRYŠTÁK M. a KALVODOVÁ V. Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-496-4, str. 729.

³⁵ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 53.

³⁶ ŠÁMAL, P. a GRIVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3477–3478.

individualizovat reakci na spáchanou trestnou činnost, aktivně zapojit do řešení trestních věcí osoby obviněné z jejich spáchání i jejich oběti, pozitivně motivovat pachatele k životu v souladu se zákony, najít účinné formy prevence kriminality ale také řešit přetížení soudů nebo zlevnit trestní řízení.³⁷

---

³⁷ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 667–668.

3 PODMÍNĚNÉ ZASTAVENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ

Institut podmíněného zastavení trestního stíhání je upraven v části třetí (Řízení před soudem) a hlavně dvacáté (Zvláštní způsoby řízení) TŘ, a to konkrétně v ustanoveních § 307 a 308 TŘ. Jedná se o odklon v užším smyslu,³⁸ tedy odklon, který je nezbytně spojen s prvky restorativní justice, jenž byl do českého právního řádu zakotven jako první.³⁹ Můžeme jej taktéž zařadit mezi tzv. odklony spojené s výchovným působením⁴⁰ nebo odklony s intervencí.⁴¹

Podmíněné zastavení trestního stíhání je dočasné zastavení probíhajícího trestního stíhání s tím, že vyhoví-li obviněný stanoveným podmínkám po určitou zkušební dobu, bude jeho trestní stíhání zastaveno definitivně. V řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání se tedy nerozhoduje o tom, zda obviněný skutečně spáchal trestný čin či nikoli a neukládá se za něj žádný trest. Z toho vyplývá, že v případném dalším řízení může být obviněný odsouzen, přičemž mu může být uložen jakýkoliv zákonem předpokládaný trest, nebo může být naopak zproštěn obžaloby. Jedná se o fakultativní způsob vyřízení věci, na nějž není žádný nárok, a který není podmíněn podáním návrhu, a tak soud nebo státní zástupce může rozhodovat o podmíněném zastavení trestního stíhání z vlastního podnětu nebo zohlednit podněty a žádosti stran trestního řízení či jiných osob, jako například mediátora, probačního úředníka či zájmového sdružení občanů.⁴² Rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání je v podstatě dvoufázové: nejprve se podle ustanovení § 307 TŘ rozhodne o vlastním podmíněném zastavení trestního stíhání, a v druhé fázi se pak podle ustanovení

---

³⁸ Ščerba dělí odklony do dvou kategorií, a to na odklony v širším smyslu (odchylna od standartního průběhu trestního řízení, která je spojena s rozhodnutím o upuštění trestního stíhání, pokud toto upuštění od trestního stíhání není obligatorní) a odklony v užším smyslu (jsou nezbytně spojeny s principy restorativní justice, a tedy i určitou formou výchovného působení na pachatele, které následuje po rozhodnutí o odklonu (v podobě stanovení zkušební doby), nebo před rozhodnutím od odklonu a stává se tak nutnou podmínkou pro jeho aplikaci).

³⁹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 52–53, 61.

⁴⁰ Tamtéž, str. 47.

⁴¹ SCHEINOST, M. a VÁLKOVÁ, H. Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí. IV., Sankční politika a její uplatňování. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. Studie. ISBN 978-80-7338-154-7, str. 74.

⁴² FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. a GRÍVNA T. Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8, str. 780.

§ 308 odst. 1 TŘ rozhodnutí potvrdí (jestliže se obviněný ve zkušební době osvědčil) nebo se naopak rozhodne o pokračování v trestním stíhání (jestliže se obviněný ve zkušební době neosvědčil).⁴³

K rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání musí být podle ustanovení § 307 odst. 1 TŘ kumulativně splněny následující podmínky:

- jde o řízení o přečinu;
- obviněný se k činu doznal;
- obviněný nahradil škodu, nebo s poškozeným uzavřel dohodu o její náhradě, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě;
- obviněný vydal bezdůvodné obohacení, nebo s poškozeným uzavřel dohodu o jeho vydání, anebo učinil jiná potřebná opatření k jeho vydání;
- obviněný projevil souhlas s takovým vyřízením trestného činu; a
- takové rozhodnutí lze důvodně považovat za dostačující.

3.1 Vývoj právní úpravy podmíněného zastavení trestního stíhání v České republice

Pro zavedení odklonů v trestním řízení do českého trestního práva mělo zásadní význam Doporučení Rady Evropy č. 2/87/18 přijaté Výborem Rady Evropy dne 17. 9. 1987, které se týkalo zjednodušení trestního procesu. V tomto dokumentu bylo doporučeno kodifikovat v právních řádech jednotlivých států kromě podmíněného zastavení trestního stíhání také zkrácené přípravné řízení, narovnání (mediaci), zjednodušené řízení v méně závažných věcech, uznání viny a dohodovací řízení.⁴⁴

Samotné podmíněné zastavení trestního stíhání bylo do TŘ zakotveno jeho novelou provedenou zákonem č. 292/1993 Sb.⁴⁵ S účinností od 1. 1. 1994 tedy bylo nutné splnit následující podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání, a to:

---

⁴³ SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PÚRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 39.

⁴⁴ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 58.

⁴⁵ Zákon č. 292/1993, kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákon č. 335/1991 Sb. o soudech a soudcích.

- šlo o řízení o trestném činu, na který zákon stanovil trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšovala pět let;
- souhlas obviněného;
- obviněný se k trestnému činu doznal;
- obviněný nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě; a
- vzhledem k osobě pachatele, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu mohlo být důvodně takové rozhodnutí považováno za dostačující.⁴⁶

Je zřejmé, že právní úprava podmíněného zastavení trestního stíhání na území České republiky v době jejího uzákonění neobsahovala podmínku vydání bezdůvodného obohacení a vztahovala se na trestné činy, na které zákon stanovil trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšovala pět let, což bylo také spojeno s tím, že dřívější zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon nerozděloval trestné činy na zločiny a přečiny. Podmínka přečinu byla do TŘ zavedena v souvislosti s kodifikací trestního práva hmotného zákonem č. 41/2009 Sb., s účinností od 1. 1. 2010⁴⁷ a podmínka vydání bezdůvodného obohacení pak zákonem č. 181/2011 Sb., s účinností od 1. 7. 2011.⁴⁸ Povinnost vydání bezdůvodného obohacení nemá dosah pouze předmětový, ale došlo také k rozšíření okruhu osob, které je možné považovat za poškozené, neboť poškozeným se stal také ten, na jehož úkor se pachatel obohatil. Tato změna posiluje také postavení pachatele a zvyšuje transparentnost řízení, neboť obviněný ví, že nemůže dosáhnout tohoto typu odklonu, jak se dosud mohlo výjimečně stát, aniž by bezdůvodné obohacení vydal.⁴⁹

Novelizací TŘ zákonem č. 193/2012 Sb. s účinností od 1. 9. 2012⁵⁰ byl do českého právního řádu zaveden institut dohody o vině a trestu, a také doplněny další zpřísnující podmínky k podmíněnému zastavení trestního stíhání. Záměrem zákonodárce bylo rozšířit využívání dosavadních odklonů v trestním řízení, jelikož

⁴⁶ Zákon č. 292/1993, kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákon č. 335/1991 Sb. o soudech a soudcích.

⁴⁷ Zákon č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku.

⁴⁸ Zákon č. 181/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁴⁹ PAVLOVSKÝ, T. Aktuální trendy v odklonech v trestním řízení. Státní zastupitelství 3/1012, str. 8-9.

⁵⁰ Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

jejich možná aplikace soudem nebo státním zástupcem byla často odmítána z důvodu, že u mnoha trestných činů (zejména těch spáchaných v dopravě) bylo podmíněné zastavení trestního stíhání vnímáno jako nepřiměřeně mírné řešení, jelikož nemohlo být doprovázeno znemožněním řízení motorového vozidla pachatelem nebo alespoň finančním postihem. Státní zástupce tak v případech, kdy měl za to, že reakcí na spáchaný trestný čin mělo být omezení oprávnění řídit motorová vozidla, musel podat obžalobu a tím zahájit běžné trestní řízení, přestože by jinak ostatní podmínky pro aplikaci odklonu byly splněny.⁵¹ Do TR bylo tedy zavedeno ustanovení § 307 odst. 2, které uzákoňuje možnost soudu nebo státního zástupce rozhodnout o podmíněném zastavení trestního stíhání pouze tehdy, pokud se obviněný zaváže během zkušební doby zdržet se určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu, nebo pokud obviněný složí na účet soudu či státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti.

3.2 Jednotlivé podmínky podmíněného zastavení trestního stíhání

3.2.1 Řízení o přečinu

Podmíněné zastavení trestního stíhání je možné jen v řízení o přečinu, tedy jen ohledně skutku, který je v usnesení o zahájení trestního stíhání nebo později v obžalobě, popř. v následujícím soudním řízení posouzen jako přečin.⁵² Jak již bylo zmíněno výše, podmínka řízení o přečinu byla zařazena do českého právního řádu v souvislosti s přijetím TZ, a to s účinností od 1. 1. 2010. Do té doby bylo možné institut podmíněného zastavení trestního stíhání aplikovat na trestné činy, na které zákon stanovil trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšovala pět let. Došlo tedy k rozšíření kategorie trestných činů, na které se současná právní úprava tohoto institutu vztahuje, neboť přečinem se podle ustanovení § 14 odst. 2 TZ rozumí všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

---

⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony [online], str. 27 [cit. 5. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>.

⁵² ŠÁMAL, P. a GRIVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3479.

Ščerba toto rozšíření neuznává a považuje jej za zbytečné, neboť některé trestné činy jako např. nedbalostní usmrcení podle ustanovení § 143 odst. 3 a 4 TZ či nedbalostní obecné ohrožení podle ustanovení § 273 odst. 3 a 4 TZ jsou i přes nedbalostní formu zavinění natolik závažné, že se aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání jeví jako velmi nevhodná.⁵³

Při posuzování podmínky přečinu se nepřihlíží k možným modifikacím podle ustanovení § 43 upravující úhrnný a souhrnný trest, § 58 vztahující se k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody, § 59 upravující mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody, § 107 a 108 vztahující se ke zvýšení horní hranice sazby trestu odnětí svobody u pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny TZ. Taktéž se nepřihlíží ke krácení sazeb trestu odnětí svobody podle ustanovení § 31 odst. 1 ZSVM, a jelikož tento zákon nerozlišuje trestné činy na přečiny a zločiny, podmíněné zastavení trestního stíhání je přípustné jen tehdy, je-li mladistvý stíhán pro provinění, které by bylo podle TZ přečinem.⁵⁴ Pokud pak obviněný spáchá více trestných činů v jednočinném souběhu, musí všechny takto spáchané trestné činy spadat pod kategorii přečinu a žádný z nich nesmí být kvalifikován jako zločin. Toto určení je významné zejména z důvodu, že po stanovené době a při splnění zákonných podmínek dochází k definitivnímu zastavení trestního stíhání, což vytváří překážku *rei iudicatae*. Pokud by však došlo k aplikaci ustanovení týkajících se podmíněného zastavení trestního stíhání na skutek, jenž vykazuje znaky zločinu, byla by pak vytvořena překážka *rei iudicatae* i k tomuto zločinu.⁵⁵

3.2.2 Souhlas obviněného

Souhlas je osobní úkon obviněného a obsahově může být projevem jakýmkoliv způsobem, který nebude vzbuzovat pochybnosti o tom, že obviněný souhlasí s podmíněným zastavením trestního stíhání, které je proti němu vedeno. To znamená, že musí být jednoznačný, výslovný a naopak nemůže být ničím podmiňován.⁵⁶ Pro formu tohoto souhlasu nejsou zákonem stanoveny žádné zvláštní požadavky, a tudíž se uplatní

⁵³ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 62.

⁵⁴ ŠÁMAL, P., MUSIL J., KUČHTA J., FRYŠTÁK M. a KALVODOVÁ V. Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-496-4, str. 737.

⁵⁵ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 63.

⁵⁶ Viz např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2003, sp. zn. 4 Tz 84/2003.

obecné ustanovení § 59 odst. 1 věty druhé TŘ o možnosti učinit podání písemně, ústně do protokolu, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem. Za souhlas je možné považovat také návrh nebo žádost obviněného o podmíněné zastavení trestního stíhání,⁵⁷ avšak vzhledem k tomu, že na podmíněné zastavení trestního stíhání není nárok, státní zástupce, popř. soud o takové žádosti či návrhu nijak nerozhoduje.⁵⁸ Souhlas obviněného musí být ve vyšetřovacím spise procesně doložen a nestačí, aby byl učiněn jen např. před pracovníkem Probační a mediační služby, který tuto skutečnost zahrne do své závěrečné zprávy.⁵⁹

To, že je souhlas obviněného s podmíněným zastavením trestního stíhání úkonem vázaným výlučně na jeho osobu potvrzuje i judikatura. Pokud totiž podmíněné zastavení trestního stíhání navrhuje obhájce obviněného, je nezbytné, aby se státní zástupce, popř. soud dotázal obviněného, zda s návrhem souhlasí, a aby jeho vyjádření zaznamenal v protokolu.⁶⁰

Svým souhlasem se obviněný vzdává svého práva na řízení před nezávislým a nestranným soudem vyplývajícím z čl. 6 EÚLP.⁶¹ TŘ neupravuje právo obviněného vzít souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání zpět, a proto je toto právo dovozováno z čl. 36 odst. 1 LZSP, který zakotvuje právo na spravedlivý proces. Obviněný má právo na dosažení standardního průběhu trestního řízení před soudem, a z toho důvodu možnost zpětvzetí souhlasu s podmíněným zastavením trestního stíhání nesmí být vyloučena. Zpětvzetí může být učiněno až do doby, než se soud druhého stupně odebere k závěrečné poradě.⁶² Naopak opětovné udělení souhlasu po jeho zpětvzetí již možné není, neboť podle judikatury „z povahy jeho jednoznačnosti také vyplývá, že nemůže být odvolán a poté znovu udělen“.⁶³

Souhlas je potřeba odlišovat od doznání (viz níže), neboť se jedná o dvě různé a vzájemně nezastupitelné podmínky. Na druhé straně není vyloučeno, aby se obviněný

---

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 6 Tdo 385/2015.

⁵⁸ SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PÚRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 56–57.

⁵⁹ ŠTEFLOVÁ, J. Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. Státní zastupitelství 9/2011, str. 32.

⁶⁰ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 2. 1994, sp. zn. 4 To 117/94.

⁶¹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 66.

⁶² SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PÚRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 57.

⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2003, sp. zn. 4 Tz 84/2003.

v jedné výpovědi doznal k trestnému činu, za nějž je stíhán, a zároveň dal souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání.⁶⁴

Souhlas si obvykle před vlastním rozhodnutím ve věci opatřuje v přípravném řízení státní zástupce, i když je možné, aby jej zaznamenal do protokolu už policejní orgán nebo v řízení před soudem soudce, justiční čekatel, vyšší soudní úředník nebo soudní tajemník. Jak již bylo zmíněno, jestliže podmíněné zastavení trestního stíhání navrhuje obhájce obviněného je zapotřebí, aby státní zástupce, popř. soud zjistil, zda obviněný s navrženým postupem souhlasí, a aby si od něj vyžádal jeho stanovisko.⁶⁵ K souhlasu ani doznání nesmí být obviněný žádným způsobem OČTŘ ani jinými osobami (poškozeným, mediátorem nebo jinými osobami) nucen, nicméně oprávněné požadavky na náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení nejsou považovány za nepřipustný nátlak.⁶⁶ Vyvstanou-li pochybnosti o tom, zda obviněný udělil takový souhlas (případně se doznal k trestnému činu, za který je stíhán) dobrovolně a bez nátlaku, musí být tyto pochybnosti ještě před rozhodnutím odstraněny, a to především jeho výslechem.⁶⁷

I když zákon mezi podmínky podmíněného zastavení trestního stíhání neřadí **souhlas poškozeného**, jeho stanovisko k řešení věci by podle mého názoru nemělo být přehlíženo. Postoj poškozeného k podmíněnému zastavení trestního stíhání může totiž naznačovat, že nebyly splněny podmínky pro toto rozhodnutí (např. že poškozenému nebyla nahrazena škoda nebo vydáno bezdůvodné obohacení).

3.2.3 Doznání obviněného

Doznáním obviněný potvrzuje, že se dopustil toho, co je mu kladeno za vinu, přičemž je potřeba, aby se vztahovalo ke všem skutkovým okolnostem naplňující zákonné znaky objektivní i subjektivní stránky daného přečinu. Doznání se tedy vztahuje ke skutkovým okolnostem a nikoli k právní kvalifikaci. Obviněný tak musí uvést skutečnosti, které svědčí o tom, že spáchal skutek v té podobě, v jaké mu je

---

⁶⁴ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 679.

⁶⁵ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 2. 1994, sp. zn. 4 To 117/94.

⁶⁶ SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PŮRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 58.

⁶⁷ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 680.

kladen za vinu a že se ho dopustil právě on. Obviněný též musí uvést, že si je vědom protiprávnosti svého jednání a taktéž skutečnosti, které svědčí o tom, že jej spáchal zaviněně, v zákonem předpokládané formě úmyslu nebo nedbalosti.⁶⁸

Toto potvrzuje i bohatá judikatura soudů a již několikrát bylo judikováno, že se doznání musí vztahovat ke všem zákonným znakům trestného činu, tedy i k zavinění v zákonem předpokládané formě úmyslu (alespoň k úmyslu nepřímému) nebo nedbalosti.⁶⁹

Právě posouzení, zda doznání směřuje jednoznačně k zavinění, bývá největším problémem a dochází při něm k nejčastější chybovosti při aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání. Nejvíce komplikací může nastat při posouzení plného doznání k nedbalostnímu jednání. Je totiž mnohdy velmi obtížné stanovit, zda doznání obsahuje všechny skutkové okolnosti, které obviněný mohl skutečně vnímat, a z nichž lze nedbalost dovodit.⁷⁰

Podle Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2005, č. j. 4 To 383/2005 se za doznání považuje i situace, kdy obviněný neuvede podstatné okolnosti významné pro posouzení trestnosti činu, neboť je kvůli své nepozornosti, ve které je možné spatřovat nedbalost, nepostřehl. *„Doznání obviněného se musí vztahovat na všechny znaky skutkové podstaty trestného činu a musí být podporováno i ostatními důkazy. Nepostačuje, pokud se obviněný dozná ke skutkovým okolnostem, ale popře úmyslné nebo nedbalostní zavinění. Při nevědomé nedbalosti se vychází z možnosti znalosti, která se zkoumá na základě objektivních okolností spojených se skutkem a subjektivních dispozic konkrétního pachatele. Podle závěru krajského soudu nelze v případech, kdy u obžalovaného je shledáváno zavinění ve formě nevědomé nedbalosti vycházet ze stanoviska, že obžalovaný se ke svému jednání nedoznal, pokud obžalovaný uvede, že nemůže říci žádnou skutečnost k projednávanému činu, neboť*

---

⁶⁸ Tamtéž, str. 678.

⁶⁹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 1994, sp. zn. 4 To 831/94; Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 9. 1995, sp. zn. 6 To 377/95; Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001; Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2013, sp. zn. 4 Tdo 453/2013.

⁷⁰ ŠTEFLOVÁ, J. Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. Státní zastupitelství 9/2011, str. 32.

právě díky své nedbalosti určité skutečnosti nepostřehl, ale připouští, že tyto skutečnosti díky jeho zavinění nastaly a nevznáší žádné výhrady vůči své trestní zodpovědnosti.“⁷¹

Z judikatury dále vyplývá, že obviněný nemůže tvrdit, že čin spáchal za některé okolnosti vylučující protiprávnost jako například, že jednal v nutné obraně.⁷² Pokud dojde k tomu, že obviněný podá v průběhu trestního stíhání několik obsahově rozdílných výpovědí k jednomu a též činu lišících se v popisu rozhodných skutkových okolností, relevantní je to, jak se staví k činu v době podmíněného zastavení trestního stíhání.⁷³

Co se týče procesní stránky, doznání musí být učiněné v postavení obviněného (§ 32 TŘ), obsaženo v procesně použitelné výpovědi (§ 90 a násl. TŘ) a náležitě zaprotokolováno příslušným OČTR (§ 55 odst. 1 TŘ). Takovou povahu nemá doznání obsažené např. v žádosti o podmíněné zastavení trestního stíhání, ve vysvětlení podaném před jeho zahájením nebo doznání učiněné v rámci procesu mediace. Pokud obviněný odmítne vypovídat, není možné aplikovat institut podmíněného zastavení trestního stíhání, neboť tak doznání obviněného bude logicky absentovat.⁷⁴

Zajímavou zkušenost ve svém článku prezentuje Sladký, městský státní zástupce. Městský soud v Brně považoval za doznání obviněného uzavřenou dohodu o náhradě škody, v níž obviněný uznal odpovědnost za jím způsobenou dopravní nehodu. Soud uznal tuto listinu jako důkaz, který plně nahrazuje doznání obviněného. Krajský soud v Brně však stížnost státního zástupce zamítl jako nedůvodnou a s plným vědomím vad učinil toto nezákonné rozhodnutí pravomocným, což činí tento případ více rozporným.⁷⁵

Doznání bývá z povahy věci základem skutkových zjištění, avšak jeho pravdivost a věrohodnost musí korespondovat s dalšími důkazy. Nedostačující bude i výpověď obviněného doplněná s jeho souhlasem jako jediný důkaz. Okruh okolností, které je nutné v řízení objasňovat a dokazovat, je v každé trestní věci individuální a pokud jsou opatřené důkazy rozporné, nelze takové rozpory odstranit jinak než

⁷¹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 4 To 383/2005.

⁷² Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 8. 2003, sp. zn. 10 To 336/2003.

⁷³ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 679.

⁷⁴ Tamtéž, str. 678–679.

⁷⁵ SLADKÝ, J. Několik poznámek k praktické aplikaci odklonů. Státní zastupitelství 3/2012, str. 22.

projednáním věci v hlavním líčení, a to i v případě, že se týkají jen otázky rozsahu způsobené škody významné z hlediska právního posouzení.⁷⁶

Také v tomto zvláštním druhu řízení platí zásada vyhledávací (§ 2 odst. 5 TR) a skutkový děj musí být spolehlivě prokázán opatřenými důkazy tak, aby o něm nevznikaly důvodné pochybnosti. Tato zásada však nemůže být vykládána tak, že se musí jednat o absolutní jistotu ohledně skutkového stavu každé konkrétní věci, čímž by neúměrně docházelo ke zvyšování náročnosti přípravného řízení. Důležité je tedy doznání obviněného, pokud není zásadním způsobem zpochybňováno jinými skutečnostmi zjištěnými v trestním řízení.⁷⁷ Obviněný může totiž podat nepravdivé doznání, i když je přesvědčen o své nevině, protože probíhající trestní řízení spojené s rizikem odsouzení pro něj představuje větší újmu než doznání spojené s podmíněným zastavením trestního stíhání a náhradou škody.⁷⁸

3.2.4 Materiální vyrovnání s poškozeným

Náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení jsou typickou podmínkou pro aplikaci odklonů v trestním řízení a významným projevem restorativní justice. Splnění této podmínky sleduje dva základní účely:

- obviněný demonstruje svůj postoj ke spáchanému činu a svou snahu odstranit způsobené následky a rovněž se materiálně vyrovnat s poškozeným;
- pozice poškozeného je posílena v tom smyslu, že nemusí vyvíjet takovou aktivitu k získání náhrady škody, jako by tomu bylo ve standardním řízení a je tedy ušetřen mnohdy zdlouhavého adhezního řízení, popř. uplatnění nároku v občanskoprávním řízení.

Při náhradě škody je poškozený mimo výše uvedené také více zapojen do procesu nápravy a vyrovnání se. Naskýtá se mu možnost přímé konfrontace

---

⁷⁶ Tamtéž, str. 678–679.

⁷⁷ ŠÁMAL, P. a GRIVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3481.

⁷⁸ SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PÚRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 64.

s obviněným, čímž se zvyšuje míra jeho morální satisfakce, než by tomu bylo v adhezním řízení.⁷⁹

Podle ustanovení § 307 odst. 1 písm. b) TŘ jsou tedy stanoveny tři alternativní způsoby vyrovnání obviněného s poškozeným, a tím je:

- náhrada škody;
- uzavření dohody s poškozeným o její náhradě;
- učinění jiných vhodných opatření k její náhradě.

Zákon tyto tři výše uvedené způsoby staví v zásadě na stejnou úroveň, když žádnou z nich neupřednostňuje a dává z nich na výběr. V úvahu přichází i kombinace těchto způsobů. Podle Sotoláře však z povahy věci vyplývá, že má poškozený právo na tu alternativu, která je pro něj nejvýhodnější, pokud je její uskutečnění zároveň v možnostech obviněného. Obecně tedy platí, že je poškozený oprávněn trvat na náhradě té škody, kterou je obviněný schopen přímo nahradit, a nemusí tak přistupovat na jinou alternativu. Vhodné je však přihlédnout též k možnosti vypořádání jiným subjektem (např. pojišťovnou) a ke krokům, které obviněný k využití této možnosti učinil.⁸⁰

Náhrada škody, uzavřená dohoda nebo přijaté jiné vhodné opatření musí být ve vyšetřovacím spise zaevidováno jako listinný důkaz a nelze se spokojit pouze s tvrzením obviněného.⁸¹ Důležité tedy je, že pouhý slib⁸² nebo prohlášení⁸³ obviněného, že nahradí škodu, nestačí. Platí, že škodu je třeba nahradit v plném rozsahu a všem poškozeným, je-li jich více.⁸⁴ Jako poškozený se někdy opomíjí zdravotní pojišťovna, pokud hradila náklady na léčení. Stejně tak se nesmí zapomínat na

---

⁷⁹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 67–68.

⁸⁰ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 681.

⁸¹ ŠTEFLOVÁ, J. Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. Státní zastupitelství 9/2011, str. 33.

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2012, sp. zn. 4 Tdo 1515/2012.

⁸³ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 8. 2003, sp. zn. 10 To 336/2003.

⁸⁴ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 1. 1997, sp. zn. 4 To 22/97.

leasingovou společností, je-li vlastníkem vozidla. Pokud došlo k nehodě se služebním vozidlem, je poškozeným též zaměstnavatel obviněného.⁸⁵

Pokud poškozený odmítá přijmout náhradu škody, ať již zcela nebo z části, může být trestní stíhání zastaveno i v takovémto případě.⁸⁶ Tento postoj poškozeného však musí být zřejmý z provedených důkazů, zejména z jeho výpovědi nebo dohody o náhradě škody uzavřené mezi obviněným a poškozeným.⁸⁷

3.2.4.1 Náhrada škody

Škodou se rozumí majetková újma, tedy škoda vyjádřitelná v penězích, přičemž se hradí skutečně vzniklá škoda (to, o co se zmenšil majetek poškozeného) a ušlý zisk (to, o co se mohl zvětšit majetek poškozeného, pokud by k újmě nedošlo).⁸⁸

Podle Šámala se škoda po novele TŘ provedená zákonem č. 181/2011 Sb.⁸⁹ ve standardním řízení hradí již jen v penězích. Uvedení v předešlý stav již v adhezním řízení nepřichází v úvahu, neboť dnes zákon hovoří výslovně o povinnosti *nahradiť v penězích škodu* (§ 43 odst. 3 TŘ). Takové omezení však není výslovně uvedeno u podmíněného zastavení trestního stíhání, a proto nic nebrání tomu, aby byla škoda nahrazena také uvedením v předešlý stav – naturální restitucí (např. oprava zničené věci).⁹⁰

Dovolují si kladně ohodnotit zachování možnosti náhrady škody uvedením v předešlý stav v právní úpravě podmíněného zastavení trestního stíhání. Podle principu reparace je totiž náhrada škody (a to v maximální možné míře) způsobené obětí trestného činu základem restorativní justice. S ohledem na povahu věci tak mohou pro poškozeného nastat situace, ve kterých bude upřednostňovat právě náhradu škody uvedením v předešlý stav, neboť tím tak dosáhne v dané situaci většího uspokojení než náhradou v penězích.

---

⁸⁵ ŠTEFLOVÁ, J. Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. Státní zastupitelství 9/2011, str. 33.

⁸⁶ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. 6 To 83/2001.

⁸⁷ SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PÚRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 59.

⁸⁸ § 2951 a násl. NOZ, § 257 a násl. ZP.

⁸⁹ Zákon č. 181/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁹⁰ ŠÁMAL, P. a GRIVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3482.

3.2.4.2 Uzavření dohody o náhradě škody

Možnost uzavření **dohody o náhradě škody** v případě podmíněného zastavení trestního stíhání je jedním z rozdílů oproti narovnání, kde uzavření takovéto dohody není možné. Podle Ščerby tak užití institutu podmíněného zastavení trestního stíhání přichází v úvahu i u méně majetných obviněných, kteří nemají prostředky na jednorázové uhrazení způsobené škody, jako jsou např. nezaměstnaní, mladiství, obvinění s větším počtem nezaopatřených dětí apod.⁹¹ Jelikož nejsou zákonem stanoveny žádné obsahové či formální náležitosti této dohody, může být uzavřena i ústně, pokud nevystanou pochybnosti o tom, že byla uzavřena a jaký je její obsah. Vhodnější je samozřejmě písemná forma či zachycení vůle obou smluvních stran v protokolu pořizovém OČTŘ, a to i z důvodu, že tvrzení obviněného o jejím uzavření je vždy nutné doložit dalšími důkazy.⁹²

Co do obsahu a povahy dohody se může současně jednat o narovnání v občanskoprávním smyslu podle ustanovení § 1903 a násl. NOZ nebo o uznání dluhu spojeným s ujednáním o způsobu náhrady škody nebo vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 2053 NOZ. Z dohody musí být patrné, mezi kým je uzavírána, jaké jsou nároky poškozeného, z jakého titulu vyplývají a jakým způsobem mají být vypořádávány (otázka formy náhrady škody má svůj význam, neboť lze předejít situacím, kdy poškozený/obviněný trvá na náhradě škody naturálně a druhá strana naopak v penězích). Pokud má být podle dohody plněno v penězích, je nutné specifikovat měnu, v jaké má být plněno a zda se bude částka hradit jednorázově či ve splátkách. Dohoda může být sepsána advokátem, notářem či mediátorem, avšak vždy musí být podepsána oběma smluvními stranami (obviněným a poškozeným) a advokát, notář nebo mediátor ji nemůže uzavřít jménem smluvních stran nebo za ně.⁹³ Jak již bylo zmíněno výše, podmíněné zastavení trestního stíhání je možné aplikovat i na situace, kdy poškozený odmítá náhradu škody přijmout, a tak předmětem dohody může být i to, že poškozený náhradu škody nepožaduje.

---

⁹¹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 68–69.

⁹² Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 2. 1994, sp. zn. 4 To 117/94.

⁹³ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 684.

Samotná dohoda není exekučním titulem, a tudíž její plnění může být zajištěno zajišťovacím institutem. Z ustanovení § 307 odst. 4 TŘ vyplývá, že státní zástupce, popř. soud musí obligatorně v případě uzavření dohody o náhradě škody uložit obviněnému povinnost v průběhu zkušební doby škodu nahradit (to neplatí, pokud obviněný škodu nahradil již před rozhodnutím o podmíněném zastavení trestního stíhání). Pokud tak obviněný neučiní, zává tak důvod pro pokračování v trestním stíhání z důvodu neosvědčení se, v němž může být rozhodnuto o jeho vině a trestu, ale také o náhradě škody, a toto rozhodnutí vykonat (i exekučně).⁹⁴

3.2.4.3 Jiná vhodná opatření

Jiným vhodným opatřením může podle judikatury být například:

- oznámení dopravní nehody jako pojistné události pojišťovně a poskytnutí součinnosti k tomu, aby pojišťovna mohla poškozenému uhradit příslušnou částku;⁹⁵
- složení prostředků do úschovy soudu za účelem nahrazení škody poškozenému;⁹⁶
- kroky obviněného k tomu, aby za něj nahradil škodu jiný subjekt, a to např. jeho zaměstnavatel nebo subjekt, jenž převzal závazek k její náhradě (rodič);⁹⁷
- podání insolvenčního návrhu a učinění kroků směřujících k vyrovnání škody.⁹⁸

Při posuzování otázky, zda jiné opatření učiněné obviněným k náhradě škody splňuje podmínky uvedené v ustanovení § 307 odst. 1 písm. b) TŘ, je nutné vycházet z výše škody zjištěné orgánem, který rozhoduje o podmíněném zastavení trestního stíhání, a nikoliv jen z požadavků poškozeného. *„Rozsah, v jakém má být škoda nahrazena nebo její náhrada zajištěna, nelze ponechat jen na vůli poškozeného. Takový výklad by mohl vést k tomu nežádoucímu důsledku, že poškozený by fakticky mohl aplikaci § 307 TŘ svými požadavky na náhradu škody znemožnit. Proto dospěl soud*

---

⁹⁴ Tamtéž, str. 685, 705.

⁹⁵ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 4 To 693/94.

⁹⁶ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 5. 1994, sp. zn. 3 To 380/94.

⁹⁷ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 11. 1997, sp. zn. 7 To 398/97.

⁹⁸ Usnesení Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 8. 12. 2014, sp. zn. 10 T 163/2014.

*k závěru, že pro splnění podmínek § 307 odst. 1 písm. b) TŘ postačí, je-li škoda nahrazena nebo učiněno opatření k její náhradě v rozsahu, v jakém byla výše škody způsobená poškozenému trestným činem orgánem rozhodujícím o podmíněném zastavení trestního stíhání zjištěna.*⁹⁹

Zákon nezmiňuje jako podmínku podmíněného zastavení trestního stíhání náhradu nemajetkové újmy, což však neznamená, že tato újma nemůže být předmětem vypořádání mezi obviněným a poškozeným. Může být dobrovolně odčiněna poskytnutím finanční náhrady za ni, uzavřením dohody o ní, nebo jiným způsobem.¹⁰⁰ Otázkou zůstává, zda je možné podmíněně zastavit trestní stíhání, pokud spáchaným činem nevznikla žádná vyčíslitelná škoda a obviněný způsobenou nemajetkovou újmu nenahradil. Judikatura se k tomuto staví pozitivně a umožňuje trestní stíhání podmíněně zastavit, i když spáchaným činem nebyla způsobena žádná materiální škoda.¹⁰¹ Osobně si myslím, že je pak nutné zvážit podmínku dostačujícího rozhodnutí, neboť by tak zájmy poškozeného, který je jedním z hlavních účastníků tohoto odklonu, nebyly uspokojeny. Vždyť jedním z hlavních principů restorativní justice, jejímž odrazem jsou i odklony v českém právním řádu, je napravit újmu, která poškozenému byla činem způsobena.

Dle mého názoru je zjevné, že nezahrnutí náhrady nemajetkové újmy do právní úpravy podmíněného zastavení trestního stíhání není legislativním opomenutím, neboť právní úprava narovnání tuto podmínku obsahuje (viz část 4), a kdyby zákonodárce chtěl, mohl tuto podmínku do právní úpravy podmíněného zastavení trestního stíhání zahrnout již např. v novele TŘ, která zavedla podmínku vydání bezdůvodného obohacení (viz bod 3.2.5).

Někteří autoři považují případné zařazení úpravy náhrady nemajetkové újmy do podmínek podmíněného stíhání za nevhodné, a to s ohledem na procesní fázi, ve které by docházelo k jejímu uplatnění. Vyčíslení nemajetkové újmy by mohlo být velmi

---

⁹⁹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 5. 1994, sp. zn. 3 To 380/94.

¹⁰⁰ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 681.

¹⁰¹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 1. 1996, sp. zn. 3 To 21/96.

náročné a zdlouhavé, což by nepřicházelo při užití odklonu podmíněného zastavení trestního stíhání v úvahu.¹⁰²

3.2.5 Vydání bezdůvodného obohacení

V právu obecně platí, že se nikdo nesmí bez spravedlivého důvodu obohacovat na úkor jiného, a pokud se někdo na úkor jiného bezdůvodně obohatí, je povinen mu takovéto obohacení vydat nebo alespoň v penězích nahradit.¹⁰³ Bezdůvodně se obohatí zejména ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.¹⁰⁴

Novelou TŘ provedenou zákonem č. 181/2011 Sb.¹⁰⁵ byla do ustanovení § 307 odst. 1 TŘ včleněna další podmínka pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, a tou je povinnost obviněného vydat bezdůvodné obohacení získané spáchaným trestným činem, uzavřít o jeho vydání dohodu nebo učinit jiná vhodná opatření k jeho vydání. Konstrukce tohoto ustanovení a jeho aplikace je stejná jako v případě náhrady škody, včetně nutnosti stanovit ve výroku rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání povinnost obviněnému toto bezdůvodné obohacení v průběhu zkušební doby vydat, jestliže o jeho vydání uzavřel s poškozeným dohodu.¹⁰⁶

Došlo tak k vyplnění určité mezery v právní úpravě podmíněného zastavení trestního stíhání, neboť u některých trestných činů (např. u neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 TZ, u některých forem podvodů podle §§ 209–212 TZ apod.) nedocházelo k přímému vzniku škody na straně poškozeného, ale na jeho úkor se pachatel bezdůvodně obohatil.¹⁰⁷

Jiným vhodným opatřením u vydání bezdůvodného obohacení může být např. snaha obviněného, aby bylo bezdůvodné obohacení vydáno jinou osobou, která jej na

---

¹⁰² ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 71.

¹⁰³ § 2991 odst. 1 NOZ, § 43 odst. 1, odst. 3 TŘ.

¹⁰⁴ § 2991 odst. 2 NOZ.

¹⁰⁵ Zákon č. 181/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁰⁶ § 307 odst. 4 TŘ.

¹⁰⁷ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 70.

úkor poškozeného ziskala (např. obchodní společnost, jejímž statutárním orgánem je obviněný).¹⁰⁸

3.2.6 Dostačující rozhodnutí

Jako poslední obligatorní podmínku pro aplikaci institutu podmíněného zastavení trestního stíhání zákon požaduje, aby bylo rozhodnutí o tomto institutu důvodně považováno za dostačující, a to vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu. Je zřejmé, že splnění této podmínky bude státní zástupce, popř. soud pečlivě zvažovat v každém konkrétním případě individuálně. Osoba obviněného, jeho dosavadní život a okolnosti případu jsou pojmy, které jsou v podstatě jiným vyjádřením pro rozhodující kritéria pro určení povahy a závažnosti trestného činu (§ 39 odst. 2 TZ). Při posuzování možné aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání se zohledňuje jak typová závažnost činu (podmínka přečinu viz bod 3.2.5), tak jeho závažnost konkrétní (korektiv spočívající v nutnosti přihlížet k osobě obviněného, jeho dosavadnímu životu a okolnostem případu).¹⁰⁹ V praxi jako podklad pro toto posouzení může sloužit zejména opis Rejstříku trestů, výpis z evidence přestupků, pracovní hodnocení, výpis z evidenční karty řidiče apod.¹¹⁰

Při hodnocení **osoby** pachatele je třeba zvažovat pozitivní i negativní projevy osoby obviněného tak, jak vyplývají z jeho chování ve společnosti – v rodině, v bydlišti, v zaměstnání a na veřejnosti. Také je nutné přihlédnout k osobním, majetkovým, rodinným a sociálním poměrům obviněného a jeho rodiny i k individuálním zvláštnostem osoby obviněného, např. zda jde o mladistvého, recidivistu, osobu se zmenšenou přičetností apod.¹¹¹

U dopravních trestných činů bude důležité také plnění povinností obviněného jako řidiče motorového vozidla. Patříčný význam má i chování obviněného před spácháním činu, který je předmětem trestního stíhání. Důležitá je především skutečnost,

---

¹⁰⁸ ŠÁMAL, P. a GRIVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3485.

¹⁰⁹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 72.

¹¹⁰ ŠTEFLOVÁ, J. Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. Státní zastupitelství 9/2011, str. 33.

¹¹¹ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. a GRIVNA T. Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8, str. 782.

zda obviněný až dosud vedl **řádný život** (polehčující okolnost podle § 33 písm. g) TZ) a spáchání trestného činu je ojedinělým vybočením z této pozitivní tendence. Pozornosti při posuzování podmínky dostačujícího rozhodnutí se dostane také k chování obviněného po spáchání činu, pokud svědčí o pozitivní změně (např. polehčující okolnosti podle § 33 písm. h), ch), i), j), k) TZ).¹¹²

Okolnosti případu představují takové skutečnosti, které se nevztahují k osobě obviněného jako pachatele trestného činu, ale charakterizují trestný čin samotný, jeho společenskou závažnost a jeho vliv na ostatní členy společnosti. Postačující nebude samotný poukaz na to, že se jedná o menší typovou nebezpečnost činu pro společnost, neboť tato je již vyjádřena v podmínce přečinu (viz bod 3.2.5). Jedná se tedy zejména o konkrétní způsob provedení činu, jeho následky, míru zavinění pachatele, jeho pohnutku, odezvu veřejnosti na spáchaný čin či prostředí a situaci, za níž k činu došlo.¹¹³ Při úvaze o tom, zda některá okolnost nevylučuje aplikaci institutu podmíněného zastavení trestního stíhání se nelze omezit na izolované zkoumání této okolnosti, ale je třeba všechny relevantní okolnosti zkoumat společně, a to i s osobou obviněného, aniž by byly některé okolnosti zdůrazňovány na úkor jiných.¹¹⁴

Při posuzování otázky, zda lze považovat rozhodnutí za dostačující má význam také to, v jaké míře byl spácháním trestného činu dotčen **veřejný zájem**. Na rozdíl od úpravy institutu narovnání tato podmínka není výslovně TŘ stanovena. Svůj význam však bude mít zejména tehdy, pokud nebyla trestným činem způsobena žádná škoda, neboť výhody podmíněného zastavení trestného stíhání nejsou v přiměřeném poměru vůči soukromému zájmu poškozeného, a tudíž je třeba zvažovat, jestli veřejný zájem nevyžaduje odsouzení a potrestání pachatele. Posuzování veřejného zájmu se uplatní i tehdy, pokud by v případném odsuzujícím rozsudku přicházelo v úvahu uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody a zákazu činnosti. Zákon veřejný zájem nijak nedefinuje, a tak je určení jeho kritérií ponecháno na praxi státních zástupců a soudů.

---

¹¹² SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PÚRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 40–41.

¹¹³ Tamtéž, str. 41.

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 6 Tdo 385/2015.

Samotná míra, jakou byl dotčen veřejný zájem, je vymezena zpravidla okruhem narušených společenských vztahů a zájmů, a intenzitou zásahů do nich.¹¹⁵

Z judikatury uvádím např. jízdu opilého řidiče (1,77g/kg alkoholu v krvi) osobního automobilu, kdy jeho „*riskantní jízda a způsobení závažných následků dopravní nehody v podobě těžké újmy na zdraví u jednoho ze spolujezdců a ublížení na zdraví u dalších dvou spolujezdců, jsou takovými okolnostmi případu, pro které nelze považovat za dostačující rozhodnutí ve věci rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání*“.¹¹⁶

Na druhou stranu Nejvyšší soud ČR judikoval, že smrt jako okolnost, ke které došlo v důsledku protiprávního činu pachatele, nelze samo o sobě považovat za takovou okolnost, která by vylučovala možnost podmíněného zastavení trestního stíhání (zvláště pak, když pachatel jednal v nevědomé nedbalosti).¹¹⁷

Ani „*skutečnost, že se pachatel dopustil trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 TZ proto, že porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona (§ 224 odst. 2 TZ), nevylučuje sama o sobě podmíněné zastavení trestního stíhání*“.¹¹⁸

3.2.7 Podmínky dle ustanovení § 307 odst. 2 TŘ

Jak již bylo zmíněno, novela TŘ provedená zákonem č. 193/2012 Sb.¹¹⁹ vytvořila dvě zvláštní varianty podmíněného zastavení trestního stíhání. Účelem této novely bylo rozšíření možnosti aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání. „*Oběma těmito variantám je společné to, že obviněný nad rámec základních obligatorních podmínek dobrovolně převezme další závazek, který svým obsahem a podstatou představuje zvláštní sankční prvek odpovídající újmě, jež je standardně pachateli způsobována prostřednictvím uloženého trestu.*“¹²⁰ „*Pro obě tyto varianty ustanovení § 307 odst. 2 TŘ opakuje podmínku zvažování dostatečnosti tohoto způsobu vyřízení věci, a to ve vztahu k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu*

¹¹⁵ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 689.

¹¹⁶ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 2. 1994, sp. zn. 4 To 117/94.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 6 Tdo 385/2015.

¹¹⁸ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 4 To 693/94.

¹¹⁹ Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹²⁰ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 73.

*životu a okolnostem případu. Může jít o přečin vyšší závažnosti, nežli jsou obecně přečiny, u kterých se bude aplikovat postup podle § 307 odst. 1 TŘ, což se může projevit i v okolnostech týkajících se spáchání činu, ale stále musí být splněny podmínky pro úvahu o možném využití této formy odklonu, přičemž její využití podle odstavce 2 § 307 TŘ je vázáno na splnění jedné z podmínek uvedených v písmenech a) nebo b), tedy na závazek obviněného, že se během zkušební doby zdrží určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu, nebo že složí na účet soudu a v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na pomoc obětem trestné činnosti.*¹²¹

3.2.8 Závazek obviněného zdržet se určité činnosti

První zpřísnující varianta podmíněného zastavení trestního stíhání je založena na tom, že se obviněný zaváže, že se během zkušební doby zdrží určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu. Nutné je, aby obviněný spáchal čin v souvislosti s touto činností, čímž je zároveň vymezen druh této činnosti. Souvislost bude dána především tehdy, když byl daný čin spáchán přímo při výkonu určité činnosti. Postačující však bude, když tato činnost poskytla obviněnému buď příležitost ke spáchání činu, nebo pokud spáchání takového činu usnadnila.¹²²

Tato specifická forma podmíněného zastavení trestního stíhání představuje procesní protějšek k trestu zákazu činnosti (§ 73 TZ), s čímž souvisí to, že se obviněný může výlučně zdržet činností, ke které je třeba zvláštního povolení nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis. Obviněný se nemůže zdržet jiných, právně neregulovaných činností ve smyslu ustanovení § 307 odst. 2 písm. a) TŘ, byť by mohly mít vliv na spáchání přečinu nebo být s ním v souvislosti. Došlo by totiž k překrytí s přiměřenými omezeními a povinnostmi, které lze uložit podle ustanovení § 307 odst. 6 TŘ (např. zdržení se nadměrného požívání alkoholických nápojů, návštěv sportovních soutěží apod.). Stejně jako trest zákazu činnosti je tato varianta podmíněného zastavení trestního stíhání využívána zejména u trestných činů spáchaných v dopravě, z čehož vyplývá, že má nejčastěji formu závazku zdržení se řízení motorových vozidel. Shodně jako s trestem zákazu činnosti se daný závazek

¹²¹ ŠÁMAL, P. a GRÍVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3487.

¹²² Tamtéž, str. 3490.

obviněného může vztahovat i na činnost, ke které nemá v dané době obviněný povolení (např. nemá řidičský průkaz).¹²³ V případě, že obviněný učiní takový závazek, musí být v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání současně poučen o povinnosti odevzdat řidičský průkaz a o tom, že právní mocí rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání pozbude řidičského oprávnění.¹²⁴

Zákon stanoví, že se obviněný zaváže ke zdržení činnosti během zkušební doby, která je v tomto případě až pět let. Otázka zní, jestli je nutné, aby se obviněný zdržel dané činnosti po celou zkušební dobu nebo jen její část. Podle Ščerby „nelze připustit, aby se obviněný mohl zavázat k nevykonávání určité činnosti „podmíněně“, tzn. určitou dobu, kterou si sám ve svém závazku vytyčí; ustanovení § 307 odst. 2 písm. a) TŘ je totiž nutné jednoznačně interpretovat tak, že se obviněný musí zavázat k tomu, že činnost nebude vykonávat po tu zkušební dobu, kterou následně státní zástupce resp. soud stanoví“.¹²⁵ Naopak Šámal nevylučuje možnost, aby se obviněný zavázal ke zdržení se určité činnosti na kratší dobu, než bude stanovená zkušební doba. V takovém případě by bylo potřeba daný závazek zdržení se určité činnosti na určitou dobu, která je kratší než zkušební doba, vyjádřit v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání.¹²⁶ Toto potvrzuje i soudní praxe, neboť Nejvyšší soud ČR shledal, že „časové vymezení „během zkušební doby“ ve smyslu § 307 odst. 2 písm. a) TŘ nelze vykládat tak, že se obviněný musí zdržet určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu, po celou stanovenou zkušební dobu, ale se může zavázat ke zdržení se určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu, i na kratší dobu než bude zkušební doba stanovená podle § 307 odst. 3 TŘ“.¹²⁷

3.2.8.1 Peněžitá pomoc obětem trestné činnosti

Druhá zpříšňující varianta podmíněného zastavení trestního stíhání spočívá v tom, že obviněný složí na účet soudu a v přípravném řízení na účet státního

---

¹²³ Tamtéž. ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 74–75.

¹²⁴ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 697.

¹²⁵ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 76.

¹²⁶ ŠÁMAL, P. a GRIVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3491.

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 7 Tdo 906/2014.

zastupitelství peněžitou částku určenou státnímu na pomoc obětem trestné činnosti podle zákona č. 45/2013 Sb.¹²⁸ Tato částka nesmí být zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu. Takováto varianta podmíněného zastavení trestního stíhání představuje procesní protějšek k peněžitému trestu a lze jí mimo jiné kompenzovat to, že ve věci není třeba odškodnit poškozeného ani vydat bezdůvodné obohacení.¹²⁹

Zákon (kromě zřejmě nepřiměřenosti k závažnosti přečinu) nestanovuje žádná konkrétní kritéria, podle kterých by měla být určena výše částky určené na pomoc obětem trestné činnosti. Tento nedostatek je dle mého názoru jedna z výzev pro zákonodárce při případné další novelizaci TŘ nebo při přípravě nového trestního řádu, avšak vymezení jednoznačných kritérií pro stanovení dané částky nebude zcela jednoduché. Přiměřenost částky je namísto posuzovat podle okolností každého konkrétního případu, které jsou významné z hlediska závažnosti činu, pro který je obviněný stíhán. Rozhodující je nejen jeho typová závažnost, ale také závažnost individuální, která je dána zejména mírou, jakou jím byl dotčen veřejný zájem, způsobem jeho provedení, jeho následky, okolnostmi, za kterých byl spáchán a osobou obviněného.¹³⁰

Složení peněžitě částky obviněným na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti je zcela identickou podmínkou té, která je stanovena v ustanovení § 309 odst. 1 písm. d) TŘ jako obligatorní předpoklad pro schválení narovnání. Podle Ščerby je toto problematické, neboť tak „*došlo k setření jednoho z nejvýraznějších rozdílů mezi dvěma hlavními typy odklonů, které české trestní právo využívá*“¹³¹ (více v části 4).

V praxi spočívá složení peněžitě částky hlavně na iniciativě obviněného, jelikož ani státní zástupce ani soud předem z vlastní iniciativy neurčuje to, jak by měla být peněžitá částka vysoká. Akceptuje-li však výši, kterou nabídne obviněný a zastaví-li podmíněně trestní stíhání, uvede ji v rozhodnutí o tom vydaném. Pokud však státní zástupce, popř. soud neshledá částku dostatečnou, přičemž ostatní předpoklady

---

¹²⁸ Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

¹²⁹ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 691.

¹³⁰ Tamtéž, str. 698.

¹³¹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 77.

pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání budou splněny, není vyloučeno, aby obviněnému sdělil, o kolik by měla být navýšena.¹³²

Jestliže obviněný složil peněžitou částku určenou na pomoc obětem trestné činnosti a státní zástupce, popř. soud nerozhodne o podmíněném zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 307 odst. 2 TŘ, státní zástupce, popř. předseda senátu zajistí, aby byla složená peněžitá částka vrácena obviněnému.¹³³

3.3 Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání

Jakmile je spolehlivě prokázáno, že jsou splněny všechny zákonné podmínky pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání (viz kapitola 3.2), může o něm státní zástupce rozhodnout, a to v závislosti na procesní situaci. Státní zástupce rozhoduje v přípravném řízení po sdělení obvinění bez jednání a jen na podkladě spisu. Má rovněž povinnost zkoumat, zda před podmíněným zastavením trestního stíhání neexistuje jiné rozhodnutí (podle §§ 171–173 TŘ), přičemž toto zkoumá při svém rozhodování i soud (podle §§ 221–224 TŘ).¹³⁴

Pokud jde o řízení před soudem, o podmíněném zastavení trestního stíhání rozhoduje nejčastěji samosoudce. Samosoudce smí rozhodovat v souladu s ustanovením § 314a odst. 1 TŘ jen o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřesahuje pět let. O ostatních trestných činech rozhoduje senát. Pokud má podmíněné zastavení trestního stíhání plnit svůj účel jako alternativa ke standardnímu průběhu trestního řízení je nejvhodnější, aby o něm bylo rozhodnuto co nejdříve. To je současně výhodné pro poškozeného, v jehož zájmu je získat co nejrychleji odškodnění. Nelze však vyloučit, aby bylo rozhodnuto též v hlavním líčení a to zejména tehdy, když k naplnění všech podmínek pro podmíněné zastavení trestního stíhání dojde teprve v jeho průběhu. Pokud senát rozhoduje mimo hlavní líčení nebo při předběžném projednání obžaloby, zpravidla tak činí v neveřejném zasedání.

---

¹³² DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 698.

¹³³ § 362 odst. 1 TŘ.

¹³⁴ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 42.

Samosoudce předběžně obžalobu neprojednává a nejčastěji rozhoduje na podkladě spisu v rámci přezkoumání obžaloby.¹³⁵

V rozhodnutí musí být obligatorně stanoven výrok o podmíněném zastavení trestního stíhání pro skutek, ve kterém je spatřován přečin, jehož se trestní stíhání týká a výrok o stanovení zkušební doby, na kterou se podmíněně trestní stíhání zastavuje.¹³⁶ Fakultativně pak rozhodnutí může obsahovat výrok o uložení přiměřených omezení a povinností a další výroky, které jsou zmíněny v následujícím odstavci.

Jestliže obviněný uzavře s poškozeným pouze dohodu o náhradě škody nebo o vydání bezdůvodného obohacení, tak má povinnost v průběhu zkušební doby tuto škodu nahradit nebo bezdůvodné obohacení vydat. Státní zástupce, popř. soud pak musí tuto povinnost uložit ve výroku v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání. Jestliže dojde k použití jedné, popř. obou zvláštních variant podmíněného zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 307 odst. 2 TŘ, státní zástupce, resp. soud musí v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání též specifikovat činnost, které se obviněný zavázal zdržet během zkušební doby a výši peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti. Jestliže se obviněný zaváže zdržet během zkušební doby řízení motorových vozidel, musí být poučen o povinnosti odevzdat řidičský průkaz podle zvláštního právního předpisu¹³⁷ a také o tom, že právní mocí rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání pozbývá řidičského oprávnění.

Opravným prostředkem proti usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání je podle ustanovení § 307 odst. 7 TŘ stížnost, k jejímuž podání je oprávněn obviněný a poškozený. Pokud rozhoduje soud, stížnost může podat též státní zástupce. Podaná stížnost má vždy odkladný účinek.¹³⁸ Lhůta pro její podání je třídní a počíná běžet dnem od oznámení takového usnesení.¹³⁹ Pokud o podmíněném zastavení trestního stíhání rozhoduje odvolací soud (§ 257 odst. 1 písm. d) TŘ), rozhodnutí nelze napadnout stížností, nýbrž pouze dovoláním (§ 265a odst. 2 písm. f) TŘ). Zákonná

---

¹³⁵ Tamtéž, str. 43. DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 702.

¹³⁶ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 680.

¹³⁷ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

¹³⁸ § 141 odst. 4 TŘ

¹³⁹ § 143 odst. 1 TŘ.

úprava osob oprávněných k podání dovolání však nezmiňuje poškozeného, což považují za negativum této právní úpravy.¹⁴⁰

Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se neuvádí ve výpisu z Rejstříku trestů, nýbrž pouze v jeho opisu vydávaném pro účely trestního řízení soudu, státnímu zástupci, policejnímu orgánu a Ministru spravedlnosti České republiky.¹⁴¹

3.4 Zkušební doba a osvědčení se u podmíněného zastavení trestního stíhání

V ustanovení § 307 odst. 3 TŘ je stanoveno, že v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání je nutné stanovit zkušební dobu na šest měsíců až dva roky a v rozhodnutí podle odstavce 2 až na pět let, přičemž tato zkušební doba začíná běžet právní mocí usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání. V rámci těchto výměr je nutné určit takovou konkrétní délku zkušební doby, aby bylo možné naplnit její smysl, byla přiměřená okolnostem případu i osobním poměrům obviněného a umožňovala naplnění případných uložených přiměřených omezení a povinností.¹⁴²

Zkušební dobu lze tedy obviněnému zostřit, a to uložením přiměřených omezení a povinností směřujících k tomu, aby vedl řádný život. Demonstrativní výčet možných omezení a povinností je stanoven v ustanovení § 48 odst. 4 TZ, přičemž tato omezení a povinnosti nesmí mít stejný obsah jako některý z druhů trestů uvedených v trestním zákoně (př. zákaz činnosti, zákaz pobytu na určitém místě apod.). Omezení musí být přiměřená přečinu, pro nějž je obviněný stíhán. Za nepřiměřené by bylo považováno například takové omezení, které by nemělo nic společného s přečinem, v souvislosti s nímž se ukládá nebo by bylo svou závažností neúměrné povaze a závažnosti přečinu.¹⁴³

Ve zkušební době musí obviněný splnit předpoklady pro osvědčení se, kterými jsou především:

---

¹⁴⁰ § 265d TŘ.

¹⁴¹ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 703.

¹⁴² Tamtéž, str. 699–700.

¹⁴³ ŠÁMAL, P. a GRIVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3495.

- vedení řádného života,
- nahrazení způsobené škody,
- vydání bezdůvodného obohacení,
- plnění uložených omezení a povinností, a
- splnění povinnosti, k níž se zavázal podle ustanovení § 307 odst. 2 TŘ.

TŘ neobsahuje žádné ustanovení o kontrole dodržování předpokladů pro osvědčení se, tudíž se analogicky použije ustanovení § 329 TŘ o podmíněném odsouzení.¹⁴⁴ Státní zástupce, popř. soud tak může podle ustanovení § 329 odst. 2 TŘ kontrolu provádět sám, a to v minimálně šestiměsíčních intervalech, anebo může kontrolou pověřit v souladu s ustanovením § 329 odst. 1 TŘ probačního úředníka a stanovit mu intervaly, ve kterých bude podávat zprávy o způsobu života obviněného.

Povinnost vést řádný život je kromě institutu podmíněného zastavení trestního stíhání spojena také s podmíněným upuštěním od potrestání s dohledem či s trestem obecně prospěšných prací. Účelem alternativních opatření a trestů obecně je mimo jiné chránit společnost před pácháním dalších trestných činů, přičemž alternativní opatření nemohou tohoto účelu dosáhnout izolací pachatele od společnosti, ale vystačí si s tím, že takovou izolací hrozí pro případ, že by ve vymezené době pachatel nevedl řádný život.¹⁴⁵ Povinnost vést řádný život primárně předpokládá následnou úplnou bezúhonnost, tzn. neodsouzení za jiný trestný čin a také nepostižení za přestupek nebo nespáchání kárného provinění. Zahrnuje také řádné plnění všech občanských, rodinných a pracovních povinností, tzn. chování, jež umožní učinit závěr, že předtím spáchaný přečin byl jen výjimkou z jinak řádného života. Součástí vedení řádného života by mělo být též odstranění všech negativních příčin, které obviněného vedly ke spáchání přečinu (např. léčení závislosti na návykových látkách, léčení syndromu patologického hráčství apod.). Jestli se však podaří identifikovat příčiny spáchání přečinu ještě před rozhodnutím o podmíněném zastavení trestního stíhání, měl by státní zástupce,

---

¹⁴⁴ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 80.

¹⁴⁵ Tamtéž, str. 213.

popř. soud v takovém případě specifikovat povinnosti odsouzeného v přiměřených omezeních a povinnostech.¹⁴⁶

Je důležité zdůraznit, že případné porušení výše uvedených povinností, podmínek a zásad vždy neznamená, že by nemohlo být rozhodnuto o osvědčení se (zejména když se jedná o ojedinělé vybočení z jinak řádného života), a tak je nutné takové vybočení hodnotit ve všech relevantních souvislostech. Důvodem pro neosvědčení se by mohlo být např. spáchání trestného činu či přestupku stejného druhu, jako pro který bylo trestní stíhání podmíněně zastaveno¹⁴⁷ nebo také to, že obviněný vykonával činnost, které se zavázal zdržet podle ustanovení § 307 odst. 2 písm. a) TŘ. Navíc, pokud obviněný v průběhu zkušební doby spáchá další trestný čin je potřeba, aby v souladu s principem presumpce neviny bylo rozhodnuto o neosvědčení se až po právní moci odsuzujícího rozhodnutí za tento další trestný čin.¹⁴⁸

Jestliže obviněný nevede řádný život, státní zástupce, popř. soud rozhodne v souladu s ustanovením § 308 odst. 1 TŘ o tom, že se obviněný neosvědčil. O neosvědčení se může rozhodnout i v průběhu zkušební doby, a nikoliv pouze až po jejím uplynutí. V takovém případě se bude pokračovat v trestním stíhání, což však automaticky neznamená, že obviněný bude obviněný nepodmíněně odsouzen k trestu odnětí svobody.

Rozhodnutí o osvědčení se, stejně tak jako rozhodnutí o neosvědčení se a o pokračování v trestním stíhání, vydá státní zástupce, popř. soud formou usnesení. Pozitivní rozhodnutí o osvědčení se lze učinit až po uplynutí celé zkušební doby, zatímco rozhodnutí o pokračování v trestním stíhání lze vydat i v jejím průběhu a nejpozději do jednoho roku od jejího uplynutí. S tím souvisí skutečnost, že pokud nedojde do 1 roku od uplynutí zkušební doby k pozitivnímu ani k negativnímu rozhodnutí, nastává podle ustanovení § 308 odst. 2 TŘ fikce osvědčení se, trestní stíhání je zastaveno a vzniká překážka *rei iudicatae*. To však nastává jen v případě, že obviněný toto nerozhodnutí nijak nezavinil. Vinu lze spatřovat na straně obviněného

---

¹⁴⁶ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 234. ŠÁMAL, P. a GRIVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3502.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 81.

např. v tom, že odjede do ciziny, kde se zdržuje na neznámém místě nebo často mění pobyt, aniž by tuto změnu nahlásil (státnímu zástupci, soudu, popř. jiným příslušným orgánům). V situaci, kdy v průběhu zkušební doby obviněný spáchá další trestný čin a o tomto trestném činu bude odsuzujícím rozsudkem rozhodnuto až po uplynutí lhůty jednoho roku od konce zkušební doby se nejedná o případ podle ustanovení § 308 odst. 2 TŘ, neboť nemůžeme říct, že by obviněný na takovém nerozhodnutí neměl vinu. Rozhodnutím o tom, že se obviněný osvědčil, se nezrušuje původní rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, ale toto nové rozhodnutí jej v podstatě doplňuje, přičemž zastavení trestního stíhání se stává nepodmíněným a vytváří překážku *rei iudicatae*. V případě rozhodnutí, že se obviněný ve zkušební době neosvědčil, taktéž nedochází ke zrušení původního rozhodnutí, ale toto původní rozhodnutí je de facto nahrazeno a stává se tak bezpředmětným.¹⁴⁹

V souladu s ustanovením § 308 odst. 1 věty třetí TŘ může výjimečně státní zástupce, popř. soud rozhodnout o ponechání podmíněného zastavení trestního stíhání v platnosti a dodatečně prodloužit zkušební dobu. To však maximálně o jeden rok, přičemž celková zkušební doba nesmí překročit pět let. Prodloužení zkušební doby nevyklučuje ani fakt, že obviněný zavinil pokračování v trestním stíhání. Takové rozhodnutí však není na volném uvážení státního zástupce či soudu, ale musí být odůvodněno okolnostmi případu a osobou obviněného. Z povahy věci bude tento postup výjimečný a bude se uplatňovat v případech menších excesů obviněného z jeho řádného života ve srovnání s pozitivy charakterizujícími celkově chování obviněného ve zkušební době. Příkladem mohou být situace, kdy bylo trestní stíhání podmíněně zastaveno v souvislosti s majetkovou trestnou činností a obviněný se ve zkušební době dopustí ojedinělého deliktu spočívajícího v dopravním přestupku nebo spáchá drobnou neslušnost.¹⁵⁰

V právní úpravě obsažené ustanovení § 308 odst. 1 TŘ však můžeme najít jeden nedostatek, a tím je fakt, že státní zástupce, popř. soud nemůže v prodloužené zkušební

---

¹⁴⁹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 81-82. ŠÁMAL, P. a GŘÍVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3503-3504. DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 729-730.

¹⁵⁰ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 724-727.

době uložit další přiměřená omezení nebo povinnosti, neboť TŘ toto výslovně neumožňuje.¹⁵¹ V prodloužené zkušební době trvají ze zákona pouze ty omezení a povinnosti, které byly obviněnému uloženy již v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání.

Proti rozhodnutím podle ustanovení § 308 odst. 1 TŘ (rozhodnutí o osvědčení se, rozhodnutí o neosvědčení se, rozhodnutí o ponechání podmíněného zastavení trestního stíhání v platnosti a prodloužení zkušební doby) je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek. Tuto stížnost může podat obviněný, poškozený a v řízení před soudem též státní zástupce.¹⁵² Stejně jako u rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání lze tato rozhodnutí napadnout dovoláním (§ 265a odst. 2 písm. c), § 265b odst. 1 písm. f) TŘ), návrhem na povolení obnovy řízení (§§ 277, 278 odst. 2, 3 TŘ) a stížností pro porušení zákona (§ 266 odst. 1 TŘ).

3.5 Role jednotlivých orgánů při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání

3.5.1 Probační a mediační služba

Koncept restorativní justice (viz část 1) a jeho uplatňování trestní spravedlnosti výrazně ovlivnil chápání trestného činu a ovlivnil také přijetí zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. Ideje restorativní justice se tak promítají nejen do cílů nově uplatňované trestní politiky v České republice, ale i do vlastního poslání a cílů nové Probační a mediační služby. Klíčovou oblastí pro účinné působení Probační a mediační služby je přípravné řízení a řízení před soudem, přičemž v těchto fázích nabízí Probační a mediační služba obviněnému a poškozenému služby, které se zaměřují na urovnání konfliktního stavu vzniklého v souvislosti s trestnou činností. Cílem služeb je zajistit pro státní zástupce nebo soudce potřebné a dostatečné podmínky pro uložení některých alternativních opatření, včetně odklonů. Ve vykonávacím řízení má pak Probační a mediační služba na starost organizaci, výkon a kontrolu uložených

---

¹⁵¹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 83.

¹⁵² § 308 odst. 4 TŘ.

alternativních sankcí (např. trest obecně prospěšných prací, podmíněné propuštění s dohledem, trest domácího vězení apod.).¹⁵³

Pracovníci Probační a mediační služby se snaží před samotným rozhodnutím státního zástupce nebo soudu urovnat konfliktní stav mezi pachatelem a poškozeným, odstranit příčiny, které vedly pachatele ke spáchání trestného činu a připravit podklady pro rozhodnutí státního zástupce či soudce. Tyto postupy nazýváme mediační činností, které mohou vyústit v mediaci mezi obviněným a poškozeným. Mediací máme na mysli dobrovolné, osobní a přímé setkání poškozeného a pachatele trestného činu za účasti mediátora, podle ustanovení § 2 odst. 2 ZPMS pak mediací rozumíme „*mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu*“. Tomuto setkání předchází nejprve individuální setkání mediátora se stranami sporu, přičemž mediátor musí ve většině případů vyvinout značné úsilí, aby k mediaci vůbec došlo, jelikož poškozený často nemá zájem o osobní setkání s pachatelem. Cílem mediace není objektivně zjistit, jak k činu došlo a co se vlastně odehrálo, nýbrž vzájemné kladení si otázek, pochopení se, náprava vzájemných vztahů a náhrada škody.¹⁵⁴ Mediace se týká především odklonů, tedy hlavně podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání. Může však být využívána i např. při řešení otázky náhrady škody v adhezním řízení.¹⁵⁵

Velká část realizovaných mediací vyústit v rozhodnutí státního zástupce, popř. soudu o podmíněném zastavení trestního stíhání. V zájmu dosažení cílů sledovaných tímto odklonem je pověřit úředníky Probační a mediační služby kvalifikovaným prováděním kroků spojených s výkonem rozhodnutí. Jejich úlohou je především kontrolovat ve zkušební době chování obviněného, vedení řádného života a plnění vůči němu přijatých opatření. Jejich úlohou je také pomáhat obviněnému při řešení jeho problémů a s jeho vedením ke změně jeho dosavadních životních postojů.¹⁵⁶ Tento postup nazýváme probace (§ 2 odst. 1 ZPMS).

---

¹⁵³ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ L. a DOUBRAVOVÁ D. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2, str. 14, 37–38.

¹⁵⁴ Tamtéž, str. 39–40, 52.

¹⁵⁵ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 389.

¹⁵⁶ DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7, str. 704.

Probační a mediační služba provádí své úkony na pokyn OČTŘ, což vyplývá z ustanovení § 4 odst. 7 ZPMS. Výjimkou je však proces mediace, neboť uvedené ustanovení připouští, aby úředníci Probační a mediační služby vyvíjeli aktivity v oblasti mediace ať už z iniciativy obviněného, poškozeného anebo z iniciativy vlastní. Důležité totiž je, aby úředník Probační a mediační služby mohl pro účely mediace vstoupit do případu co nejdříve a nemusel čekat na pokyn OČTŘ.¹⁵⁷

V praxi se služby Probační a mediační služby příliš nevyužívají. Důvodem je velká přetíženost a zaneprázdněnost samotných úředníků Probační a mediační služby, jelikož z kapacitního hlediska už nemohou přijímat a zajišťovat zprostředkování další případů.¹⁵⁸ Je tedy na místě uvažovat o přijetí více úředníků k efektivnímu plnění jejich úkolů či přenést část jejich pravomocí na jiné orgány.

3.5.2 Státní zástupce

Státní zástupce je OČTŘ, který v současné době (v letech 2015–2017) rozhoduje přibližně v 60 % o podmíněném zastavení trestního stíhání (ve zbylých přibližně 40 % rozhoduje soud).¹⁵⁹ Státní zástupce rozhoduje o podmíněném zastavení trestního stíhání v přípravném řízení po sdělení obvinění. Na podmíněné zastavení trestního stíhání není nárok, což znamená, že se nejedná o právo obviněného. Pokud však podmíněné zastavení trestního stíhání nebude navrženo samotným obviněným nebo poškozeným není vyloučeno, aby státní zástupce obviněného na takovou možnost rozhodnutí upozornil.

Úlohou státního zástupce je především zjistit, zda se skutek, který je předmětem trestního stíhání, skutečně stal, zda je v něm důvodně spatřován trestný čin (přečin) a zda je jeho pachatelem právě obviněný. Skutkový stav věci musí být zjištěn bez důvodných pochybností (§ 2 odst. 5 TŘ), přičemž rozsah objasnění skutkových okolností je vázán na procesní stádium, ve kterém se věc nachází. Musí být opatřeny takové důkazy (kromě doznání obviněného), které poskytují dostatečný podklad pro případné pokračování v trestním stíhání a zároveň pro posouzení, zda není

---

¹⁵⁷ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 392.

¹⁵⁸ Rozhovor s náměstkem Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 (v rámci odborné praxe na státním zastupitelství).

¹⁵⁹ Viz část 4., tabulka „Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání“.

vhodnější učinit jiné rozhodnutí, byť nikoliv v takovém rozsahu, jaký by byl potřebný pro podání obžaloby nebo pro rozhodnutí soudu v hlavním líčení (viz bod 3.2.3).¹⁶⁰

Těžištěm při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání je posouzení, zda došlo k naplnění zákonných podmínek pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání (viz kapitola 3.2). Jako podklad pro rozhodnutí může státnímu zástupci sloužit zpráva, kterou vypracoval úředník Probační a mediační služby v rámci komunikace s obviněným a poškozeným pro účely mediace. Pokud však k žádné dřívější komunikaci nedošlo, může státní zástupce iniciovat jednání mezi obviněným a poškozeným pro účely náhrady škody sám. Pokud nakonec státní zástupce trestní stíhání podmíněně zastaví, sleduje ve stanovené zkušební době chování obviněného a plnění jemu uložených podmínek. Po uplynutí zkušební doby státní zástupce rozhodne, zda se obviněný osvědčil. Pro tento účel může státní zástupce pověřit probačního úředníka výkonem dohledu nad obviněným ve zkušební době. Pokud státní zástupce rozhodne, že se obviněný neosvědčil, bude pak dál pokračovat v jeho trestním stíhání.

O podmíněném zastavení trestního stíhání rozhoduje státní zástupce okresního státního zastupitelství působícího u soudu, který je příslušný ve věci rozhodnout (§ 16 TŘ).¹⁶¹ O stížnosti proti tomuto rozhodnutí rozhoduje nadřízený státní zástupce,¹⁶² jenž nemůže v souladu s ustanovením § 150 odst. 1 TŘ změnit usnesení v neprospěch osoby, která stížnost podala.

Pokud je o podmíněném zastavení trestního stíhání rozhodováno v řízení před soudem, může státní zástupce sám navrhnout, aby bylo rozhodnuto tímto způsobem a podat proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání stížnost (ve prospěch i neprospěch obviněného). Tu může podat také proti usnesení soudu o osvědčení se, neosvědčení se, ponechání podmíněného zastavení trestního stíhání v platnosti a prodloužení zkušební doby.

---

¹⁶⁰ SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PÚRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 47–48.

¹⁶¹ § 7 odst. 2 ZSZ.

¹⁶² § 146 odst. 2 písm. b) TŘ.

3.5.3 Soud

Po podání obžaloby státním zástupcem může být rozhodnuto o podmíněném zastavení trestního stíhání soudem. Ten by měl nejprve objasnit skutkový stav věci (viz bod výše), zkoumat, zda není vhodnější učinit jiná rozhodnutí (podle §§ 221–224 TŘ) a poté posoudit splnění podmínek pro podmíněné zastavení trestního stíhání.

Jak již bylo řečeno výše, v řízení před soudem nejčastěji rozhoduje samosoudce, neboť ten podle ustanovení § 314a odst. 1 TŘ rozhoduje o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Samosoudce obžalobu předběžně neprojednává (§ 314c odst. 1 TŘ), ani nekoná neveřejné zasedání (§ 314b odst. 2 TŘ), proto zpravidla rozhoduje o podmíněném zastavení trestního stíhání bez jednání jen na podkladě spisu v rámci přezkoumání obžaloby. Není však vyloučeno, aby rozhodl až v průběhu hlavního líčení (např. když obviněný nahradí škodu nebo udělí souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání až v jeho průběhu).

Senát rozhoduje o podmíněném zastavení trestního stíhání spíše ojediněle, a to ve třech případech:

1. obžaloba je podána pro přečin, u něhož horní hranice trestu odnětí svobody převyšuje pět let;
2. obžaloba je podána pro zločin, o němž přísluší rozhodovat okresnímu soudu v senátu, a v rámci předběžného projednání obžaloby nebo na základě výsledků dokazování soud dospěje k jiné právní kvalifikaci – skutek překvalifikuje na přečin;
3. obžaloba je podána pro přečin, o kterém je příslušný rozhodovat v prvním stupni krajský soud podle ustanovení § 17 TŘ, který vždy jedná a rozhoduje v senátu.¹⁶³

Senát tedy rozhoduje o podmíněném zastavení trestního stíhání nejčastěji při předběžném projednání obžaloby podle ustanovení § 188 odst. 1 písm. f) TŘ, ale může tak učinit i v hlavním líčení podle ustanovení § 223a odst. 1 TŘ nebo mimo hlavní líčení v neveřejném zasedání podle ustanovení § 231 TŘ.

---

¹⁶³ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 86.

Novela TŘ provedená zákonem č. 193/2012 Sb.¹⁶⁴ výslovně umožnila, aby o podmíněném zastavení trestního stíhání mohl rozhodnout také odvolací soud (§ 257 odst. 1 písm. d) TŘ). Do té doby se dovozovalo, že odvolací soud takové rozhodnutí učinit nemůže, a to na základě ustanovení § 307 odst. 5 TŘ ve spojení s ustanovením § 141 odst. 2 TŘ. Jestliže by totiž odvolací soud rozhodl o podmíněném zastavení trestního stíhání, nemohlo by být toto rozhodnutí napadeno stížností ani jiným řádným opravným prostředkem, přestože ustanovení § 307 odst. 5 TŘ právo podat stížnost přiznává. Za stávající právní úpravy je tedy rozhodnutí odvolacího soudu možné napadnout pouze prostřednictvím dovolání, přičemž poškozený není k podání dovolání oprávněn.¹⁶⁵

3.6 Podmíněné zastavení trestního stíhání u mladistvých pachatelů

České trestní právo považuje mladistvé pachatele za zvláštní kategorii pachatelů, u nichž je vyžadován speciální přístup s ohledem na jejich věk, psychickou a rozumovou stránku a jakousi vyšší zranitelnost při probíhajícím trestním řízení. U mladistvých se předpokládá, že stále lze účinně zvrátit negativní vývoj deklarovaný spácháním trestné činnosti, tedy že mladistvé lze snáze odradit od páchaní dalších protiprávních činů a nasměrovat je k vedení řádného života. Na této ideji je založena česká právní úprava trestní odpovědnosti a sankcionování mladistvých, jenž je primárně obsažena v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

Restorativní justice nespočívá pouze v odškodnění oběti a nápravě následků spáchaného činu, ale také na pochopení a uznání viny ze strany pachatele, neboť dosažení tohoto stavu je patrně nejlepší zárukou, jak odradit pachatele od další trestné činnosti. ZSVM se snaží posílit výchovný účinek na mladistvé pachatele, jenž by vedl

---

¹⁶⁴ Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁶⁵ ŠCERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 85.

ke zvýšení pravděpodobnosti, že mladistvý přijme odpovědnost za svůj čin a bude se tak dále participovat na odstranění příčin svého provinění.¹⁶⁶

Odklony jsou v ZSVM upraveny v dílu desátém nazvaném Zvláštními způsoby řízení. Kromě odklonu podmíněného zastavení trestního stíhání lze u mladistvých aplikovat také narovnání a zvláštní odklon aplikovatelný pouze u mladistvých, a to odstoupení od trestního stíhání.¹⁶⁷ Ustanovení § 68 ZSVM stanovuje obecné podmínky pro využití odklonů u mladistvým, a to:

- podezření ze spáchání provinění se jeví na základě dostatečného objasnění skutkového stavu věci zcela důvodným;
- mladistvý je připraven nést odpovědnost za spáchaný čin, vypořádat se s jeho příčinami a přičinit se o odstranění škodlivých následků svého provinění.

Jako fakultativní podmínka je stanovena:

- možnost požadovat, aby se mladistvý zavázal k chování omezujícímu možnosti spáchání dalších provinění.¹⁶⁸

O připravenosti mladistvého nést odpovědnost za spáchaný čin, vypořádat se s jeho příčinami a přičinit se o odstranění jeho škodlivých následků svědčí především vnitřní postoj mladistvého. Projevuje se zpravidla v jeho celkovém následném chování, přičemž nemusí nutně dojít k výslovnému přihlášení se mladistvého k odpovědnosti za spáchaný čin prohlášením či k slovnímu projevu lítosti nad proviněním, neboť převzetí odpovědnosti může vyplývat i z jiných projevů chování mladistvého. Důležité je aktivní jednání mladistvého, které spočívá např. v podniknutí kroků k odstranění způsobené újmy, omluva poškozenému, vyvinutí aktivit k odstranění příčin trestné činnosti, které mohou spočívat v zanechání škodlivých návyků, přerušování kontaktů s osobami, které páchají trestnou činnost apod. Základním výchozím projevem vážně míněné připravenosti nést odpovědnost za spáchaný čin a předpokladem skutečného vypořádání se s jeho příčinami je přitom nahlédnutí negativnosti spáchaného činu

---

¹⁶⁶ STRÉMY, T. (ed.): Restoratívna justícia a alternatívne tresty v aplikačnej praxi. Zborník z mezinárodnej vedeckej konferencie. Trnava: Leges, 2015, ISBN 978-80-7502-104-5, str. 28–30.

¹⁶⁷ § 69 odst. 1 ZSVM.

¹⁶⁸ § 68 ZSVM.

mladistvým a otevřené přihlášení se k jeho spáchání a k jím způsobeným újmám, tedy doznání k němu.¹⁶⁹

Poslední fakultativní podmínka stanovená v ustanovení § 68 ZSVM týkající se možnosti požadovat, aby se mladistvý zavázal k chování omezujícímu možnosti spáchání dalších provinění, je podle Ščerby velmi nejednoznačná, neboť ze znění daného ustanovení jasně nevyplývá, jaký závazek ke splnění účelu je možné vyžadovat. První možností je, že by mladistvý např. slíbil, že se v budoucnu vyvaruje dalších provinění, přičemž by tento závazek měl pouze deklaratorní charakter. Uvedené prohlášení by však bylo zcela nadbytečné, neboť jednou z obligatorních podmínek aplikace odklonu u mladistvých je připravenost k vypořádání se s příčinami spáchaného činu. Druhou možností je závazek mladistvého k určitým omezením či povinnostem (např. zavázání se k podrobení léčby závislosti na alkoholu a jiných návykových látkách, které by nebylo ochranným léčením podle TZ). Takový závazek by měl pak povahu výchovného opatření podle ustanovení § 15 a násl. ZSVM. Druhá věta ustanovení § 15 odst. 1 ZSVM stanovuje, že je možné použití výchovných opatření vůči mladistvému i v souvislosti se zvláštními způsoby řízení (odklony), dovoluje-li to povaha výchovných opatření. Konkrétně u podmíněného zastavení trestního stíhání by bylo třeba postupovat podle ustanovení § 15 odst. 3 ZSVM, protože v tomto případě nelze mluvit o pravomocném skončení trestního stíhání.¹⁷⁰ Právo požadovat na mladistvém převzetí tohoto závazku náleží soudu a v přípravném řízení státnímu zástupci. Jeho uplatněním fakticky dochází k rozšíření podmínek pro přijetí odklonu. Ve vztahu k mladistvému jde o to, aby s přihlédnutím k příčinám své trestné činnosti přislíbil respektovat určité povinnosti nebo zákazy, které by mu měly zabránit v tom, aby u něj došlo k narušení principů řádného života. Možná výchovná opatření jsou taxativně vymezena v ustanovení § 15 odst. 2 ZSVM. Jedním z výchovných opatření je uložení dohledu probačního úředníka v průběhu zkušební doby. V případě, že by dal mladistvý souhlas, bylo by možné, aby probíhal dohled, což u dospělých podle TŘ možné není. Uložení výchovného opatření je tedy podmíněno souhlasem mladistvého,

---

¹⁶⁹ SOTOLÁŘ, A. K některým specifikům uplatnění zvláštních způsobů řízení v trestních věcech mladistvých. *Trestněprávní revue* 3/2004, str. 68.

¹⁷⁰ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 113–115.

který je však již obsažen v samotném souhlasu mladistvého s podmíněným zastavením trestního stíhání.¹⁷¹

Zákonné podmínky pro možnost aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání jsou v zásadě stejné jako u dospělých obviněných. Jediná výjimka spočívá v tom, že v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, v souvislosti se kterým se mladistvý zavázal zdržet se po zkušební dobu určité činnosti nebo složil peněžitou částku určenou státní na pomoc obětem trestné činnosti (§ 307 odst. 2 TŘ), se stanoví zkušební doba na šest měsíců až tři roky (místo zkušební doby až na pět let).¹⁷² Dále je vhodné připomenout, že při určení, zda se jedná o přečin, je třeba vycházet z trestních sazeb uvedených v trestním zákoně a nepřihlížet tak ke sníženým sazbám podle ustanovení § 31 odst. 1 ZSVM.

Obecně v řízení proti mladistvým, stejně jako při uplatňování odklonů, má důležitou roli zákonný zástupce obviněného. Ustanovení § 43 odst. 1 ZSVM umožňuje zákonnému zástupci (resp. opatrovníkovi podle § 43 odst. 2 ZSVM) mladistvého zastupovat, zejména mu zvolit obhájce, činit za něj návrhy, podávat žádosti a opravné prostředky a rovněž mu dává právo zúčastnit se těch odklonů, kterých se podle zákona může účastnit mladistvý. Zákonný zástupce může taková práva vykonávat i proti vůli mladistvého, jsou-li v jeho prospěch. Obdobné znění osahuje i ustanovení § 34 TŘ, které dodává, že ve prospěch obviněného zbaveného či omezeného ve způsobilosti k právním jednáním (tedy i nezletilého mladistvého – srov R 51/1968 Sb.) může zákonný zástupce vykonávat tato práva i proti vůli obviněného. Zákonný zástupce tak může vyjádřit nesouhlas s aplikací podmíněného zastavení trestního stíhání, žádat o dosažení řádného soudního procesu (nutno považovat za jednání činěné ve prospěch mladistvého) a zablokovat tak jeho aplikaci. Naopak souhlas zákonného zástupce s podmíněným zastavením trestního stíhání není nutný a postačí souhlas mladistvého.¹⁷³

Zákonný zástupce může též obviněnému mladistvému pomoci ke splnění podmínek pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, a to hlavně z finančního hlediska. Zákonné ustanovení totiž nepožaduje, aby obviněný nahradil

---

¹⁷¹ SOTOLÁŘ, A. K některým specifikům uplatnění zvláštních způsobů řízení v trestních věcech mladistvých. *Trestněprávní revue* 3/2004, str. 69–71.

¹⁷² § 69 odst. 2 ZSVM.

¹⁷³ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 127.

škodu, popř. vydal bezdůvodné obohacení ze svých prostředků, a tak mohou zákonní zástupci tuto škodu za mladistvého uhradit, popř. bezdůvodné obohacení vydat.¹⁷⁴ Dle mého názoru může tímto postupem docházet k obcházení samotného smyslu odklonů, konkrétně tedy podmíněného zastavení trestního stíhání, neboť náhrada škody a reparace způsobených následků je jedním z jeho hlavních účelů. Obviněný mladistvý by totiž nepocítoval důsledky aplikace odklonu osobně, což by mohlo mít vliv na jeho výchovné působení.

Nesmíme také opomenout fakt, že zákonný zástupce má také právo podat stížnost proti podmíněnému zastavení trestního stíhání. Toto právo vyplývá jednak z ustanovení § 43 odst. 1 ZSVM a také z ustanovení § 72 odst. 2 ZSVM, podle kterého mohou podat opravný prostředek ve prospěch mladistvého také příbuzní v pokolení přímém a osvojitel.

3.7 Podmíněné zastavení trestního stíhání u právnických osob

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim nabyt účinnosti dne 1. 1. 2012 a vůči TZ a TŘ je zákonem speciálním. ZTOPO ve své části čtvrté věnované řízení proti právnickým osobám neuvádí žádnou zmínku o odklonech a subsidiárně se tedy použije TŘ. To, že použití podmíněného zastavení trestního stíhání není vyloučeno ani v řízení proti právnickým osobám potvrzuje též Nejvyšší soud ČR.¹⁷⁵

Problematická může být aplikace podmíněného trestního stíhání na obviněnou PO, jakožto umělou právní konstrukci. Aktivní přístup obviněného, jeho doznání a náhrada škody před rozhodnutím o podmíněném zastavení trestního stíhání může působit u právnických osob potíže s ohledem na samotný charakter právnické osoby. Podle zákona se právnickou osobou rozumí „*organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná*“.¹⁷⁶ Proto je vždy nutné, aby existovala nějaká fyzická osoba, která bude za právnickou osobu jednat, a to i před OČTŘ v řízení s touto právnickou osobou. V řízení o podmíněném

---

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014.

¹⁷⁶ § 20 odst. 1 NOZ.

zastavení trestního stíhání bude právě na zástupci právnické osoby, aby prokázal, že byly splněny všechny zákonné podmínky pro jeho aplikaci.

Podle ustanovení § 34 odst. 1 ZTOPO činí za právnickou osobu úkony ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle OSŘ, přičemž tato osoba musí prokázat své oprávnění k činění úkonů za právnickou osobu. Podle ustanovení § 21 odst. 1 OSŘ za právnickou osobu jedná:

- člen statutárního orgánu, nebo
- její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo
- vedoucí jejího odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo
- její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně.

Stíhanou právnickou osobu pak bude vždy zastupovat nevinná fyzická osoba, přičemž je vyloučeno, aby za stíhanou právnickou osobu vystupovala osoba fyzická, která by byla souběžně stíhána (obviněný), vystupovala v řízení jako svědek, poškozený, znalec či obhájce. Pokud je v průběhu řízení zjištěna tato skutečnost, právnická osoba bude vyzvána, aby určila k provádění úkonů v dalším řízení jinou osobu; k určení takové osoby jí bude stanovena lhůta zpravidla v délce sedmi dnů.¹⁷⁷ K jednání za právnickou osobu by tak měla být vybrána fyzická osoba, která v obchodní společnosti pracuje, avšak na její trestné činnosti se nepodílela a je k tomu kompetentní. Důležité je, aby její zájmy nebyly v rozporu se zájmy samotné právnické osoby. Pokud právnickou osobu bude zastupovat její zaměstnanec, zájmy těchto dvou osob by neměly být v rozporu, neboť jak právnická osoba, tak její zaměstnanec chtějí, aby byla zproštěna obžaloby, popř. aby z trestního řízení vyvázla s co nejmírnější sankcí.¹⁷⁸

Nejvyšší soud však ve svém usnesení stanovil, že zákonná podmínka „*doznání podle § 307 odst. 1 písm. a) bude v řízení o přečinu vedeném jak proti fyzické osobě, tak i proti právnické osobě, jejímž jménem obviněná fyzická osoba měla přečin spáchat, splněna tím, že doznání učiní tato obviněná fyzická osoba (§ 8 odst. 1 ZTOPO)*“. Avšak souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání nemůže za právnickou osobu učinit tato obviněná fyzická osoba (§ 34 odst. 4 ZTOPO), nýbrž osoba oprávněná v trestním

¹⁷⁷ § 34 odst. 4 ZTOPO.

¹⁷⁸ STRÉMY, T. (ed.): Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Praha: Leges, 2014, ISBN 978-80-7502-034-5, s. 174–175.

řízení proti právnické osobě tuto právnickou osobu zastupovat (ve smyslu ustanovení § 34 odst. 1, 2 nebo odst. 5 ZTOPO, resp. ustanovení § 21 odst. 1, 2, 3 OSŘ).¹⁷⁹

Závěrem k této kapitole bych dodala, že podmínky podmíněného zastavení trestního stíhání je třeba vykládat tak, aby tento odklon mohl být u obviněných právnických osob použitelný také v případech, kdy není stíhána žádná fyzická osoba a osoba jednáající za právnickou osobu nevznáší vůči její trestní odpovědnosti výhrady.¹⁸⁰

---

¹⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014.

¹⁸⁰ ŽDÁRSKÝ, Z. K trestní odpovědnosti právnických osob v ČR nejen z pohledu Nejvyššího státního zastupitelství. Státní zastupitelství 1/2017, str. 14.

4 SROVNÁNÍ PODMÍNĚNÉHO ZASTAVENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ S NAROVNÁNÍM V APLIKAČNÍ PRAXI

Narovnání je odklon, který se svými zákonnými podmínkami nejvíce přibližuje podmíněnému zastavení trestního stíhání. V TŘ je upraveno za podmíněným zastavením trestního stíhání, konkrétně v §§ 309–314. Podstata narovnání spočívá v tom, aby obviněný důsledně odčinil všechny škodlivé následky způsobené poškozenému trestným činem. Dojde-li k náhradě újmy poškozeného (majetkové i nemajetkové) či vydání bezdůvodného obohacení, zájem společnosti na odsouzení a potrestání pachatele ustupuje do pozadí a trestní stíhání je narovnáním zastaveno definitivně.¹⁸¹ Nad rámec náhrady škody je pro obviněného taktéž obligatorní složit peněžitou částku na pomoc obětem trestné činnosti,¹⁸² což může vyvolávat názory, že tento institut vychází vstříc movitějším pachatelům.

Na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání je třeba ke schválení narovnání také souhlas poškozeného. Předpokládá se totiž, že obviněný bude sám nebo prostřednictvím mediace iniciovat setkání s poškozeným za účelem vedení jednání o urovnání konfliktního stavu, nápravě škodlivých následků a uzavření dohody o narovnání. Cílem je dosažení satisfakce poškozeného nejen po stránce finanční, ale i po stránce morální.¹⁸³

Narovnání je odklonem, který v českém právním řádu nejvíce reflektuje principy restorativní justice. S ohledem na výše uvedenou podstatu narovnání nepřichází v úvahu použití tohoto odklonu (na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání) v řízení o trestném činu, kterým nebyla způsobena škoda, o níž by mohlo být rozhodováno v trestním řízení (majetková škoda, nemajetková újma nebo získání bezdůvodné obohacení). Toto potvrzuje i Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení, ve kterém stanovil, že *„na rozdíl od narovnání lze podmíněně zastavit trestní stíhání obviněného*

¹⁸¹ SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PÚRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 82.

¹⁸² § 309 odst. 1 písm. d) TŘ.

¹⁸³ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 93.

§ 307 odst. 1 trestního řádu i v případech, kdy spáchanou trestnou činností škoda nevznikla“.¹⁸⁴ Zákon však toto výslovně nezmiňuje a okruh trestných činů, na které se narovnání vztahuje, vymezuje stejně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání pouze přečinem. Je však zřejmé, že aplikaci narovnání si lze jen stěží představit, když by se obviněný neměl v důsledku neexistence poškozeného s kým narovnávat.¹⁸⁵ Podle všeho se však zákonná úprava narovnání změní, neboť podle připravovaného nového trestního řádu by mělo být možné aplikovat narovnání pouze na stanovené trestné činy, které mají povahu konfliktu mezi obviněným a poškozeným (viz část 6). Nemožnost aplikace narovnání na situace, ve kterých chybí poškozený je navíc umocněna tím, že v případě narovnání dochází k definitivnímu zastavení trestního stíhání a na pachatele trestného činu již nelze v rámci trestního stíhání nijak dál působit.

S definitivním zastavením trestního stíhání v případě narovnání souvisí také to, že u podmíněného zastavení trestního stíhání postačí dohoda o náhradě škody, což je pro obviněného mimo jiné z finančního hlediska přijatelnější. Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání je spojeno se stanovením zkušební doby, v jejímž průběhu lze plnění dohody o náhradě škody kontrolovat a v případě jejího neplnění rozhodnout, že se obviněný neosvědčil a pokračovat tak v trestním stíhání.

Při rozhodování o narovnání státní zástupce, popř. soud přihlédne nejen k povaze a závažnosti spáchaného činu, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům, ale také k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem.¹⁸⁶ Zákon pojem veřejný zájem nedefinuje a určení jeho obsahu nechává plně na praxi soudů a státních zástupců. Míra dotčení veřejného zájmu je určena okruhem společenských vztahů a zájmů a intenzitou zásahů do nich, tj. zda trestný čin narušil soukromou sféru poškozeného, aniž by zároveň způsobil větší dopad na širší veřejnost. Čím více došlo k narušení veřejných zájmů, tím se možnost aplikace narovnání zeslabuje.¹⁸⁷

Před rozhodnutím o schválení narovnání soud, nebo v přípravném řízení státní zástupce vyslechne obviněného a poškozeného zejména ohledně okolností týkajících se

¹⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.

¹⁸⁵ SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PŮRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 82.

¹⁸⁶ § 309 odst. 1 TR.

¹⁸⁷ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 96.

uzavření dohody o narovnání a zjistí, zda byla dohoda uzavřena dobrovolně a zda oba souhlasí s tím, aby bylo narovnání schváleno. Obviněného je třeba také vyslechnout, zda si je vědom důsledků schválení narovnání, tedy zda se vzdává práva na standardní trestní řízení, čímž dojde tím k ukončení trestního stíhání.¹⁸⁸ Jedná se o výslechy *sui generis* a nikoliv o výslech obviněného v rámci procesu dokazování podle ustanovení § 91 a násl. TŘ ani o výslech poškozeného jako svědka podle ustanovení § 97 TŘ a násl.

Součástí výslechu obviněného musí být také prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán.¹⁸⁹ Podmínkou schválení narovnání tedy není doznání obviněného, jak je tomu u podmíněného zastavení trestního stíhání, ale pouze prohlášení o tom, že spáchal daný skutek. Toto prohlášení nemůže být v dalším řízení použito jako důkaz, což je plně v souladu s principem *nemo tenetur*. Toto prohlášení nemusí být při aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání součástí výpovědi obviněného podle ustanovení § 90 a násl. TŘ, jak je tomu u doznání.¹⁹⁰ Při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání k výslechu dochází pouze výjimečně, avšak nikoliv obligatorně.

Jak již bylo zmíněno výše (viz bod 3.2.7), novelou TŘ zákonem č. 193/2012 Sb.¹⁹¹ s účinností od 1. 9. 2012 byly doplněny další zpřísnující podmínky pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání a jednou z nich je složení peněžité částky obviněným na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti. Podle Ščerby tím byl setřen jeden z nejvýznamnějších rozdílů mezi institutem podmíněného zastavení trestního stíhání a institutem narovnání, neboť podmínka složení peněžité částky na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti patří mezi obligatorní podmínky pro aplikaci odklonu narovnání. *„V důsledku toho lze očekávat, že již tak velmi nízká úroveň využívání institutu narovnání se ještě sníží, protože když už bude obviněný ochoten peněžitou částku složit, budou státní zástupci tíhnout spíše k aplikaci institutu spojeného se stanovením zkušební doby a samotní obvinění si zase budou chtít ušetřit vyjednávání s poškozeným za účelem dosažení jeho souhlasu s narovnáním, takže raději akceptují*

---

¹⁸⁸ § 310 odst. 1 TŘ.

¹⁸⁹ § 310 odst. 1 poslední věta TŘ.

¹⁹⁰ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. a GRIVNA T. Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8, str. 788.

¹⁹¹ Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

*podmíněné zastavení trestního stíhání, navzdory tomu, že na rozdíl od narovnání nejde o definitivní vyřízení věci.*¹⁹²

Výše uvedené potvrzuje i praxe, neboť využívání institutu narovnání je dlouhodobě mezi státními zástupci a soudy spíše ojedinělé a jeho aplikace se každým rokem snižuje (viz tabulky níže).

Rozhodnutí o narovnání (FO+PO):¹⁹³

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
OSZ	97	62	58	87	73	50
KSZ	1	0	0	0	1	1
OS	71	79	71	51	35	49

Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání (FO+PO):¹⁹⁴

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
OSZ	824	2365	2245	2924	2839	3067
KSZ	11	21	25	38	24	26
OS	1891	2007	2011	1934	1908	1791

Přičemž **celkem vyřízených případů** (FO+PO):¹⁹⁵

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
OSZ	55228	50581	49507	55399	53348	50185
KSZ	2481	2646	2322	2516	2318	2391
OS	107184	112613	108583	96827	90139	83100

Pro účely srovnání aplikace odklonů podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání jsem použila data z okresních a krajských státních zastupitelství a okresních soudů. Soudy vyšších instancí jsem do srovnání nezahrnovala, jelikož u nich dochází

¹⁹² ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 77.

¹⁹³ Statistické údaje dostupné z: <https://eslav.justice.cz/InfoData/uvod.html?timeout=true> [11. 6. 2018].

¹⁹⁴ Tamtéž.

¹⁹⁵ Tamtéž.

k aplikaci odklonů zcela minimálně a množství vyřízených případů těmito odklony považují za zanedbatelné.

Celkem pochopitelně dochází k užití obou těchto odklonů nejčastěji v přípravném řízení u státních zástupců okresních státních zastupitelství. Státní zástupci krajských státních zastupitelství rozhodují v prvním stupni o závažnějších případech, u kterých obvykle nepřichází aplikace odklonů v úvahu. Okresní soudy rozhodují o aplikaci odklonů méně často než okresní státní zastupitelství. Co se týče aplikace narovnání, pouze v letech 2013 a 2014 rozhodovaly okresní soudy o užití tohoto odklonu ve větším množství případů než státní zástupci okresních státních zastupitelství. Podmíněným zastavením trestního stíhání bylo okresními soudy vyřízeno více věcí než státními zástupci okresních státních zastupitelství pouze v roce 2012, v jiných letech jsou čísla opačná.

V roce 2013, tedy poté, kdy 1. 9. 2012 nabyla účinnosti výše zmíněná novela TŘ, která zakotvila možnost u podmíněného zastavení trestního stíhání požadovat po obviněném složení částky na pomoc obětem trestné činnosti, došlo ke snížení aplikace narovnání přibližně o 40 %. V roce 2017 bylo rozhodnuto o schválení narovnání pouze ve stech případech. V období od roku 2012 do 2017 bylo narovnáním vyřízeno přibližně 0,1 % případů, zatímco podmíněné zastavení trestního stíhání bylo aplikováno přibližně u 2,8 % případů, což je více než dvaceti osminásobek. Z uvedených statistik vyplývá, že aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání na rozdíl od narovnání každým rokem stoupá, přičemž největší vzestup lze pozorovat právě mezi lety 2012–2013.

Důvodů, proč se narovnání v praxi téměř nevyužívá je podle JUDr. Martina Černého, náměstka obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5, více. Rozhodnutí o schválení narovnání je podmíněno mnoha formálními podmínkami, které státní zástupce neúměrně zatěžují (např. výslech obviněného a poškozeného), a tak u případů, u kterých dojde ke splnění podmínek, dochází přednostně k aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání. Obviněný zase vidí překážku především v povinnosti složit peněžitou částku na pomoc obětem trestné činnosti.¹⁹⁶

---

¹⁹⁶ Rozhovor s náměstkem Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 (v rámci odborné praxe na státním zastupitelství).

Dle mého názoru by institut narovnání neměl upadnout v zapomnění a mělo by docházet k jeho častější aplikaci, a to zejména kvůli jeho restorativní funkci. Tohoto se bude snažit dosáhnout i připravovaná rekonstrukce trestního řádu, jelikož institut narovnání podrobí hned několika změnám (viz část 6).

5 SROVNÁNÍ ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY SE SLOVENSKOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU

Odklony jsou ve slovenském právním řádu upraveny v zákoně č. 301/2005 Z.z., trestním poriadku, a to konkrétně v části druhé upravující přípravné řízení v díle pátém s názvem „Rozhodnutia v prípravnom konaní“. Mezi odklony řadí slovenský TP podmíněné zastavení trestního stíhání a smír. Podmíněné zastavení trestního stíhání se dostalo do slovenského trestního práva v roce 1994 (stejně jako v České republice), kdy nabyl účinnosti zákon č. 247/1994 Z.z.¹⁹⁷ Novelou provedenou zákonem č. 422/2002 Z.z.¹⁹⁸ se stal součástí slovenského TP druhý z odklonů – smír. Slovenské trestní právo zná také institut dohody o vině a trestu, avšak jak již bylo zmíněno v kapitole 2.3, zařazení dohody o vině a trestu do kategorie odklonů je problematické, jelikož někteří autoři jako např. Ščerba dohodu o vině a trestu jako odklon neuznávají.¹⁹⁹ Trestný poriadok dohodu o vině a trestu do odklonů taktéž nezařazuje.

Institut **smíru** je obdobou českého narovnání a schválit jej lze u přečinů, jejichž horní hranice sazby trestu odnětí svobody nepřevyšuje pět let, přičemž smír není možné schválit, pokud trestným činem byla způsobena smrt osoby, trestní stíhání je vedeno pro korupci nebo proti veřejnému činiteli či zahraničnímu veřejnému činiteli, pokud pachatel spáchal trestný čin v souvislosti s jeho pravomocí. Okruh trestných činů, na které lze smír může aplikovat je tedy užší než u narovnání v České republice.

---

¹⁹⁷ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 247/1994 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁹⁸ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 422/2002 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁹⁹ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 130–131.

Základní podmínky pro jeho aplikaci jsou téměř totožné jako podmínky u narovnání, tedy se schválením smíru musí souhlasit obviněný i poškozený; obviněný musí prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že takové prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a srozumitelně; obviněný musí nahradit škodu způsobenou činem, nebo učinit jiná opatření k náhradě škody, anebo musí jinak odstranit újmu vzniklou trestným činem (oproti úpravě narovnání zde chybí vydání bezdůvodného obohacení). Obviněný je též povinen složit na účet soudu a v přípravném řízení na účet prokuratury peněžitou sumu určenou ministerstvu spravedlnosti na ochranu a podporu obětí trestných činů. Stejně jako v české právní úpravě, rozhodnutí musí být dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům.²⁰⁰

Slovenské **podmíněné zastavení trestního stíhání** je možné stejně jako u smíru aplikovat na přečin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.²⁰¹ I u tohoto odklonu je jeho použitelnost omezena, neboť tento způsob vyřízení věci není možný, jestliže byla trestným činem způsobena smrt osoby, trestní stíhání je vedené pro korupci anebo je vedené proti veřejnému činiteli či zahraničnímu veřejnému činiteli, pokud byl trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem jejich pravomoci nebo v rámci jejich odpovědnosti.²⁰² Slovenský zákonodárce odůvodnil přijetí takovéto právní úpravy vysokou mírou dotčení veřejného zájmu a závažností uvedených činů.²⁰³ Podle Ščerby však povaha a typová závažnost hlavně korupčních deliktů není skutečným důvodem pro vyloučení této trestné činnosti z možnosti podmíněného zastavení trestního stíhání. Slovenský zákonodárce totiž mohl jednoduše zvýšit horní hranici trestní sazby nad pět let (téměř u poloviny skutkových podstat, ze kterých se skládají korupční delikty, nepřevyšuje horní hranice trestní sazby pět let). V důsledku toho je u takovýchto trestných činů možná aplikace alternativních trestů jako např. povinné práce, domácí vězení či peněžitý trest. Hlavní důvod vidí Ščerba ve snaze vyhnout se možným negativním ohlasům ze strany veřejnosti. U trestných činů veřejných činitelů spáchaných v souvislosti s jejich pravomocí a

---

²⁰⁰ Tamtéž, str. 142–143.

²⁰¹ § 216 odst. 1 TP.

²⁰² § 216 odst. 6 TP.

²⁰³ ŽILINKA, M. Podmínečné zastavenie trestného stíhania po rekonštrukcii slovenského trestného procesu. Státní zastupitelství 3/2012, str. 15.

odpovědností vyloučení podmíněného zastavení trestního stíhání taktéž není správné, neboť např. u trestného činu maření úkolu veřejným činitelem z nedbalosti by mohlo (při splnění všech zákonných podmínek) přicházet použití tohoto odklonu v úvahu. I u těchto trestných činů je podle Ščerby důvodem jejich vyloučení strach z medializace určitých kauz, kdy by veřejnost mohla považovat použití takového odklonu za účelový postup vedoucí k vyhnutí se trestní odpovědnosti.²⁰⁴

Další podmínkou pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání je na Slovensku, tak stejně jako v českém TR, požadován souhlas obviněného s tímto druhem odklonu a rozhodnutí musí být považováno za dostatečné vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu.²⁰⁵

Naopak pozitivní odchylkou je, že na rozdíl od české právní úpravy, kde je vyžadováno doznání obviněného, postačí podle TP prohlášení obviněného, že spáchal skutek, za který je stíháný, a to že a nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a srozumitelně.²⁰⁶ Podle Žilinky se „*jedná o projev vůle obviněného, jehož jediným účelem je dosažení výhody v trestním řízení v podobě upuštění od dalšího trestního stíhání, a provádí se výlučně za účelem zamýšleného procesního postupu – podmíněného zastavení trestního stíhání*“.²⁰⁷ Dalším rozdílem, oproti úpravě podmíněného zastavení trestního stíhání v České republice, je podmínka náhrady škody. Slovenská právní úprava se totiž vztahuje na náhradu škody, o které je možné rozhodovat v rámci adhezního řízení, a tedy kromě majetkové škody se vztahuje i na škodu na zdraví, morální škodu, škodu způsobenou porušením nebo ohrožením zákonem chráněných práv nebo svobod, či jinou škodu.²⁰⁸ Jako negativum však hodnotím nezakotvení povinnosti vydat bezdůvodné obohacení, pokud se pachatel spáchaným činem na úkor poškozeného bezdůvodně obohatil.

Délka zkušební doby je také stanovena rozdílně, jelikož podle TP může prokurátor, popř. soud stanovit délku zkušební doby v rozmezí jednoho roku do pěti

---

²⁰⁴ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 133.

²⁰⁵ § 216 odst. 1 TP.

²⁰⁶ § 216 odst. 1 písm. a) TP.

²⁰⁷ ŽILINKA, M. Podmínečné zastavenie trestného stíhania po rekodifikácii slovenského trestného procesu. Státní zastupitelství 3/2012, str. 17.

²⁰⁸ Tamtéž, str. 17–18.

let,²⁰⁹ zatímco podle ustanovení § 307 odst. 3 TŘ lze stanovit délku zkušební doby v rozmezí od šesti měsíců až dvou let. Pokud je využita některá ze zpříšňujících variant podmíněného zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 307 odst. 2 TŘ, činí délka zkušební doby až pět let. S tím souvisí také skutečnost, že fikce osvědčení nastává podle slovenské právní úpravy až po uplynutí dvou let,²¹⁰ přičemž v české právní úpravě nastává po uplynutí jednoho roku.

Ve zkušební době lze podle TP obviněnému uložit dodržování přiměřených omezení a povinností směřujících k tomu, aby vedl řádný život, anebo aby se zdržel činnosti, která vedla ke spáchání přečinu.²¹¹ Slovenská právní úprava nezná žádné zpříšňující podmínky podmíněného zastavení trestního stíhání, pokud je to odůvodněno povahou a závažností spáchaného přečinu, okolnostmi jeho spáchání anebo poměry obviněného (§ 307 odst. 2 TŘ) a nezakotvuje ani povinnost obviněného složit peněžitou částku na pomoc obětem trestné činnosti. Zkušební dobu nelze u podmíněného zastavení trestního stíhání podle slovenské právní úpravy dále prodloužit.

Zakotvení podmíněného zastavení trestního stíhání v části upravující přípravné řízení by mohlo na první pohled naznačovat, že jeho aplikace je možná pouze v přípravném řízení, což však není pravda. V přípravném řízení může podmíněně zastavit trestní stíhání výlučně prokurátor a v řízení před soudem pak soudce pro přípravné řízení v rámci tzv. zjednodušeného zkráceného vyšetřování, po přezkoumání obžaloby samosoudce anebo po přijetí obžaloby soud (samosoudce nebo senát), a to při hlavním líčení, mimo hlavní líčení nebo v odvolacím řízení.²¹²

Slovenský TP zná speciální druh podmíněného zastavení trestního stíhání, kterým je **institut spolupracujícího obviněného**. Tento institut představuje alternativní způsob skončení trestní věci v případech, kdy zájem státu na objasnění některých závažných trestných činů převyšuje zájem nad stíháním obviněného, který se významně podílel na jejich objasnění. Jedná se o nástroj, který má přispět k efektivnějšímu odhalování organizované kriminality a dalších závažných forem trestné činnosti.²¹³

---

²⁰⁹ § 216 odst. 2 TP.

²¹⁰ § 217 odst. 2 TP.

²¹¹ § 216 odst. 4 TP.

²¹² ŽILINKA, M. Podmínečné zastavenie trestného stíhania po rekodifikácii slovenského trestného procesu. Státní zastupitelství 3/2012, str. 14–15.

²¹³ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 217–218.

Podle ustanovení § 218 odst. 1 TP může prokurátor podmíněně zastavit trestní stíhání obviněného, který se významnou měrou podílel na objasnění korupce, trestného činu založení, zosnování a podporování zločinecké skupiny, trestného činu založení, zosnování a podporování teroristické skupiny anebo zločinu spáchaného organizovanou skupinou, zločineckou skupinou či teroristickou skupinou, anebo se významnou měrou podílel na zjištění nebo usvědčení pachatele takového činu, přičemž zájem společnosti na objasnění takového trestného činu převyšuje zájem na trestním stíhání obviněného. Zkušební doba se obviněnému určí na dva roky až deset let a pokud splní podmínky stanovené v ustanovení § 218 odst. 1 TP bude rozhodnuto, že se osvědčil.

Nejde si nevšimnout, jak jsou si česká a slovenská právní úprava týkající se odklonů podobná a s jistotou můžeme říci, že pro slovenského zákonodárce byla při tvorbě TP východiskem právě česká právní úprava podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání. Přesto nelze úplně vyloučit, že bychom se naopak i my nemohli ze slovenské právní úpravy odklonů inspirovat. Český zákonodárce by měl uvažovat např. o změně doznání na prohlášení obviněného o spáchání skutku nebo také o možnosti podmíněně zastavit trestní stíhání u spolupracujícího obviněného. U tohoto institutu by však bylo podle Ščerby zapotřebí zvážit jeho aplikovatelnost na všechny trestné činy z hlediska typové závažnosti (neboť tento institut lze teoreticky aplikovat i na velmi závažný zločin), a i přes jeho speciální charakter by bylo vhodné, aby spolupracující obviněný měl povinnost ve zkušební době vést řádný život.²¹⁴

---

²¹⁴ Tamtéž, str. 146.

6 ÚVAHY DE LEGE FERENDA

V současné době se v České republice připravuje nový zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), přičemž legislativní práce mají ideově navazovat na Věcný záměr z roku 2004 a Věcný záměr z roku 2008.²¹⁵ Komise pro nový trestní řád zahájila své práce už v roce 2014 a do jejího čela byl postaven prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D. V současné době však pracovní komisi pro nový trestní řád vede prof. JUDr. Dagmar Císařová, DrSc. Cílem je především zrychlení trestního řízení ve všech jeho stádiích tak, aby bylo zajištěno provedení řízení až do vynesení konečného rozhodnutí v co nejkratší době.²¹⁶ Připravované změny by se měly dotknout i odklonů, neboť ty by měly být samostatně zařazeny v hlavě druhé zvláštní části a odpoutat se od současného spojení se zvláštními způsoby řízení. Toto zařazení komise zdůvodňuje tím, že u odklonů nejde o zvláštní způsoby řízení, ale o specifické formy vyřízení věci odlišné od běžného postupu v řízení.²¹⁷

Mezi odklony pak podle všeho zákonodárce zařadí podmíněné zastavení trestního řízení, narovnání a podmíněné zastavení trestního řízení s dohledem, přičemž samotnou definici odklonu zákon stále vymezovat nebude. Řízení o odstoupení od trestního stíhání mladistvého by mělo být i nadále součástí úpravy ZSVM. Institut podmíněného zastavení trestního řízení s dohledem má být kombinací současného podmíněného zastavení trestního řízení a dohledu probačního úředníka, přičemž délka zkušební doby má činit až tři roky. Na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání by se narovnání používalo pouze na ty trestné činy, které mají povahu konfliktu mezi obviněným a poškozeným a nebylo by jej možné aplikovat na ty případy, kde chybí poškozený, resp. jím je např. obec nebo stát. Nově by bylo možné u narovnání ukládat další povinnosti a omezení obviněnému a narovnání by nemělo konečný

---

²¹⁵ Věcný záměr trestního řádu z roku 2004 a Věcný záměr trestního řádu z roku 2008 [online], [cit. 13. 6. 2018]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460>.

²¹⁶ Ministerstvo spravedlnosti. Rekodifikace trestního práva procesního 2008 [online], [cit. 13. 6. 2018]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460>.

²¹⁷ Východiska a principy nového trestního řádu II., VI. Některé další obecné otázky [online], str. 30 [cit. 13. 6. 2018]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460>.

charakter – nejprve by justiční orgán schválil narovnání a až po té, co by obviněný splnil své závazky, by došlo k zastavení řízení.²¹⁸

Dle mého názoru podmíněné zastavení trestního stíhání zůstane bez větších změn, a to proto, že se jeho užívání v praxi osvědčilo a jeho aplikace je velmi častá. Dovoluji si vyjádřit názor, že výše uvedené předestřené změny by mohly mít pozitivní vliv na častější využívání i jiných odklonů než podmíněného zastavení trestního stíhání. Stávající trestní řízení v České republice nelze považovat za rychlé a efektivní a myslím si, že novou úpravou odklonů připravovanou komisí by toto mohlo být zlepšeno.

Především institut narovnání by neměl upadnout v zapomnění, a to z důvodu jeho restorativní funkce. Jelikož narovnání představuje institut, který v největší míře v rámci českého trestního práva respektuje principy restorativní justice, měl by zákonodárce usilovat o jeho častější využívání. Avšak zakotvením zpříšňující možnosti u podmíněného zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 307 odst. 2 TŘ tím bylo dosaženo účelu spíše opačného, neboť od roku 2012 se jeho aplikace ještě snížila (viz část 4, tabulka „Rozhodnutí o narovnání“).

Podle Ščerby se *de lege ferenda* jeví jako nejvhodnější řešení to, aby narovnání již nebylo podmíněno složením peněžité částky a bylo založeno jen na tom, že se obviněný s poškozeným vyrovná z hlediska materiální či nemateriální újmy způsobené činem a že poškozený s vyřízením věci ve formě narovnání vysloví souhlas.²¹⁹ S uvedeným návrhem souhlasím, neboť v dnešní době se na narovnání hledí jako na „institut pro bohaté“ a podstata narovnání se může jevit jako „vykoupení se z trestného činu“. Právní úprava narovnání totiž zvýhodňuje ty pachatele, kteří mají dostatek finančních prostředků k okamžité náhradě škody a složení peněžní částky pro veřejné účely. Ve srovnání s podmíněným zastavením trestního stíhání bude obviněný zcela jistě nakloněn ekonomičtější variantě a tou je právě podmíněné zastavení trestního stíhání.

Dále se jeví jako vhodné, aby se jak u narovnání, tak u podmíněného zastavení trestního stíhání sjednotily nároky na deklaraci odpovědnosti pachatele. Problém, který

---

²¹⁸Věcný záměr trestního řádu z roku 2008 [online], [cit. 13. 6. 2018]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460>.

²¹⁹ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 78.

souvisí s doznáním obviněného (viz bod 3.2.3), jednou z podmínek pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, je fakt, že toto doznání může být použito jako důkaz v případném dalším řízení, pokud nebude trestní stíhání zastaveno. Je zde tedy náznak kolize se zákazem jakéhokoliv donucování k doznání podle ustanovení § 92 odst. 1 TR. Tento problém by mohlo *de lege ferenda* vyřešit nahrazení doznání prohlášením o tom, že obviněný spáchal skutek, jako je tomu u narovnání. Obviněný by pak nemusel mít obavy, že jeho doznání bude v dalším řízení použito jako usvědčující důkaz, což v současné době působí jako výrazný odrazující činitel při pokusu o splnění podmínek tohoto odklonu.

Dalším problémem je podle Provazníka aplikační roztržitost odklonů, neboť státní zástupci, popř. soudy nemají stanoveny žádná závazná sjednocující pravidla, ve kterých případech mají být odklony použity. Jelikož jsou tedy odklony nenárokovým institutem, v konečném důsledku závisí jejich aplikace jen na státním zástupci, popř. soudu, a to především na hodnocení splnění podmínky dostatečnosti rozhodnutí (viz bod 3.2.6). Uvedené pak koliduje nejen s principem objektivní rovnosti před zákonem, ale i se subjektivním legitimním očekáváním, které pramení z předvídatelnosti procesního postupu. Nabízí se tak úvaha, aby nová právní úprava obsahovala alespoň demonstrativní výčet kritérií, o která by se státní zástupce, popř. soud mohl opřít při stanovení, zda je takové rozhodnutí vzhledem k okolnostem případu a osobě obviněného dostatečné. Mohlo by se tak jednat např. o skutečnost, že šlo o pokus či přípravu s malou nadějí na úspěch, že obviněný dobrovolně upustil od dokonání činu či ukončení pokusu nebo přípravy (mimo podmínky zániku trestnosti účinnou lítostí či dobrovolným upuštěním od přípravy nebo pokusu) nebo že z činu nevznikla žádná škoda apod.²²⁰ Aplikační roztržitost by mohla být sjednocena i tím, že by státní zástupce, popř. soud měl povinnost písemně odůvodnit, z jakých důvodů má za to, že užití odklonu by v konkrétním případě nebylo dostačující.

Jako další důvod pro nepřiliš časté používání odklonů můžeme považovat neochotu státních zástupců, popř. soudců komunikovat s obviněným. V praxi toliko vyzvou obviněného či jeho obhájce ke splnění zákonných podmínek odklonu s tím, že následně jeho aplikaci zváží. Tento postup není žádoucí, neboť vyvolává v obviněném

---

²²⁰ PROVAZNÍK, J. Odklony v českém trestním řízení – úvahy před možnou rekonstrukcí. *Trestněprávní revue* 4/2016, str. 82–84.

neochotu plnit podmínky odklonu (především náhradu škody, doznání se) za situace, kdy státní zástupce ani nenaznačí, že mu bude vyhověno. Účelnějšímu využívání odklonů by mohlo pomoci zakotvení povinnosti státního zástupce, popř. soudce se alespoň jednou osobně setkat s obviněným na jeho žádost (popř. i s jeho obhájcem nebo poškozeným). Obviněný by ani v takovém případě neměl garantováno použití odklonu, ale osobní schůze by umožnila výměnu otázek a stanovisek k případné aplikaci odklonu a objasnění představ jednotlivých zúčastněných o podmínkách, za nichž by státní zástupce, popř. soud byl ochoten odklon aplikovat.²²¹

Co se týče procesního stádia, ve kterém může dojít k rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, osobně bych navrhovala, aby takové rozhodnutí muselo být učiněno co nejdříve, a nikoliv až v hlavním líčení. Smyslem institutu podmíněného zastavení trestního stíhání je především motivovat obviněného, aby se co nejdříve vyrovnal s poškozeným a napravil to, co svým činem způsobil. V současné praxi však často dochází k tomu, že obhájce obviněného zkouší různými prostředky zcela vyvrátit vinu obviněného a to i u případů, kdy je zjevné, že obviněný daný skutek spáchal. Možnost podmíněného zastavení trestního stíhání tak obhájce radí využít až jako jednu z posledních možností, kdy se hlavní líčení pro obviněného nevyvíjí příznivě a je zřejmé, že by byl vydán odsuzující rozsudek. Často tak dochází ke splnění podmínek podmíněného zastavení trestního stíhání až v hlavním líčení, a to nikoliv v úmyslu obviněného reparovat to, co svým činem způsobil, ale v úmyslu dosáhnout rozhodnutí pro něj co nejpříznivějšího.²²² *De lege ferenda* by bylo vhodné, aby se o podmíněném zastavení trestního stíhání muselo rozhodnout nejpozději při předběžném projednání obžaloby senátem nebo při jejím posouzení samosoudcem a rozhodování v hlavním líčení by tak bylo vyloučeno. Tímto by byl dle mého názoru lépe naplněn smysl a účel podmíněného zastavení trestního stíhání jako takového.

V odborné literatuře se objevují názory, že by bylo žádoucí mezi zpřísnující podmínky podmíněného zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 2 TŘ) zařadit i povinnost vykonat obecně prospěšné práce. Inspirací je především rakouská právní

---

²²¹ Tamtéž str. 84.

²²² Rozhovor s náměstkem Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 (v rámci odborné praxe na státním zastupitelství).

úprava odklonů, kde je tato koncepce využívána.²²³ Důvodem je podle mého názoru především to, že složení peněžité částky na pomoc obětem trestných činů je výhodnější hlavně pro „bohatší“ obviněné a povinnost vykonat obecně prospěšné práce by pro ně znamenala mnohem citelnější zásah než pouhé zaplacení určité částky. Naopak pro „chudší“ obviněné by tato povinnost mohla složení peněžité částky nahradit. Aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání by tak byla mnohem více individualizována s ohledem na jednotlivé osoby obviněných.

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.4, při prodloužení zkušební doby TŘ neumožňuje uložení dalších přiměřených omezení a povinností, což by mělo být *de lege ferenda* změněno. Státní zástupce, popř. soud může totiž zjistit okolnosti, pro které se jeví jako vhodné prodloužit zkušební dobu obviněnému a uložit mu další omezení či povinnost, neboť např. již uložené omezení a povinnosti nebyly dostatečně účinné. Dle mého názoru by tato změna mohla umožnit případné další usměrnění života obviněného a jeví se mi jako velice racionální a vhodná.

V bodu 3.2.4 jsem zmínila, že zákonodárce zjevně úmyslně nezařadil do podmínek podmíněného zastavení trestního stíhání náhradu nemajetkové újmy, neboť její stanovení a vyčíslení by bylo vzhledem k procesnímu stádiu, ve kterém bývá podmíněné zastavení trestního stíhání nejvíce aplikováno, příliš náročné a zdlouhavé. Dle mého názoru by se však dalo polemizovat o potřebě jejího zakotvení, neboť s přijetím NOZ došlo k zařazení bolestného a náhrady za ztížení společenského uplatnění právě pod kategorii nemajetkové újmy (§ 2958 a násl. NOZ). Vzhledem k tomu, že se podmíněné zastavení trestního stíhání aplikuje nejčastěji na případy dopravních nehod, při kterých dochází k ublížení na zdraví, jeví se mi jako odůvodněné, aby měl obviněný povinnost poškozenému nahradit i tuto nemajetkovou újmu, která může být pro poškozeného mnohem závažnější než škoda materiální (např. škoda na autě).

---

²²³ ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9, str. 73.

Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo detailně popsat a rozebrat současnou právní úpravu institutu podmíněného zastavení trestního stíhání. K uvedenému mi pomohla i bohatá judikatura, která se k samotnému institutu, ale i ostatním odklonům, váže. Jelikož podmíněné zastavení trestního stíhání nelze čtenářům představit bez určitých souvislostí, považovala jsem za vhodné a nutné celou problematiku uvést zejména konceptem restorativní justice, na jehož základech nejen tento odklon leží. Odklony jako procesní alternativní opatření byly do českého trestního práva zavedeny relativně nedávno, a to zejména z důvodu odlehčení soudům od vyřizování věcí a zrychlení trestního řízení. Přestože neexistuje jednotná definice odklonu a ani nepanuje všeobecná shoda na tom, které instituty pod tuto kategorii zařadit, chápu odklon jako odchýlení se od standardního průběhu řízení, které nedospěje do stadia hlavního líčení a dokazování, přičemž nedojde k vydání „klasického“ rozsudku, ale věc je vyřízena jiným způsobem. Pozitivním aspektem je, že mezi jednotlivými autory není sporu o tom, že podmíněné zastavení trestního stíhání pod kategorií odklonů patří a má mezi nimi nezastupitelné postavení.

Dovoluji si tvrdit, že podmíněné zastavení trestního stíhání je jedním z nejvýznamnějších odklonů, neboť výrazně urychluje trestní řízení. Problém však nastává tehdy, když obviněný poskytne svůj souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání až v pozdější fázi trestního řízení, a to z toho důvodu, že se po celou dobu řízení snaží popřít svoji vinu, popř. z celé situace vyjít beztrestně. Tímto dochází k obcházení samotného účelu podmíněného zastavení trestního stíhání, neboť je zřejmé, že primárním záměrem obviněného není reparace újmy poškozenému a navíc není ani urychleno samotné trestní řízení. Z toho důvodu navrhuji, aby o podmíněném zastavení trestního stíhání muselo být rozhodnuto senátem nejpozději při předběžném projednání obžaloby nebo samosoudcem při jejím posouzení, a rozhodování v hlavním líčení by tak bylo vyloučeno. Další důvod pro jeho aplikační významnost spočívá v jeho široké možnosti užití, neboť o podmíněném zastavení trestního stíhání lze rozhodnout u veškerých přečinů. Rozhodnutí se může týkat nejen dospělých fyzických osob, ale i osob mladistvých a právnických. U podmíněného zastavení trestního stíhání se nevyžaduje, aby spácháním přečinu vznikla škoda anebo aby se k trestnému činu obviněný doznal (na rozdíl od narovnání). Taktéž není nutné (pokud nebude rozhodnuto

podle ustanovení § 307 odst. 2 TR), aby obviněný složil peněžitou částku na pomoc obětem trestné činnosti. Celkově hodnotím českou právní úpravu podmíněného zastavení trestního stíhání jako zdařilou a případnými možnými změnami se zabývám v části šesté „Úvahy *de lege ferenda*“.

Mým původním záměrem bylo taktéž srovnat podmíněné zastavení trestního stíhání s jinými druhy odklonů a nastínit jejich společné znaky, popřípadě rozdíly. Z důvodu rozsahu, který je u diplomové práce vyžadován, jsem si pro účely srovnání vybrala pouze institut narovnání, který se podmíněnému zastavení trestního stíhání nejvíce přibližuje. Mým cílem bylo zjistit, proč se ve srovnání s podmíněným zastavením trestního stíhání tento institut v praxi téměř nepoužívá. Hlavní příčinu vidím v některých zákonných podmínkách narovnání, které příliš komplikují užívání tohoto institutu, ať už nadbytečnými formálními požadavky nebo časovou náročností jejich naplnění. Problém spatřuji zejména v tom, že obviněný musí získat souhlas poškozeného, nahradit škodu, jelikož nepostačuje dohoda o náhradě škody, a přispět peněžitou částku na pomoc obětem trestné činnosti. Státní zástupce, popř. soud pak musí obviněného navíc vyslechnout. Z dosavadní praxe je více než zřejmé, že státní zástupci, popř. soudy aplikují přednostně podmíněné zastavení trestního stíhání před narovnáním.

V neposlední řadě jsem si dala za úkol stručně srovnat českou právní úpravu odklonů s právní úpravou slovenskou. Dalo by se říct, že slovenská právní úprava použila české instituty podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání jako výchozí body, jelikož zákonné podmínky užití podmíněného zastavení trestního stíhání a smíru jsou ve slovenském TP velmi podobné těm v TR. Slovenská právní úprava podmíněného zastavení trestního stíhání nicméně navíc obsahuje povinnost nahradit nemajetkovou újmu vyjma té majetkové a vytváří institut spolupracujícího obviněného, u něhož je možné podmíněně zastavit trestní stíhání, pokud se výraznou měrou podílel na objasnění některých trestných činů nebo zjištění pachatele takového činu. Obě tyto odchylky hodnotím pozitivně a myslím si, že je v českém TR prostor se jimi inspirovat.

Závěrem bych chtěla dodat, že dle mého názoru má institut podmíněného zastavení trestního stíhání v českém trestním právu nezastupitelnou roli a je velmi důležité, aby se k jeho případným změnám, popř. změnám jiných odklonů přistupovalo velmi opatrně s předchozím důkladným zvážením všech jejich následků.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Monografie a komentáře

- DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7.
- FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. a GŘIVNA T. Trestní právo procesní. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8.
- JELÍNEK, J. Trestní právo procesní. 4. aktualiz. a dopl. vyd. podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb. Praha: Leges, 2016, ISBN 978-80-7502-160-1.
- KARABEC, Z. Restorativní justice. Sborník příspěvků a dokumentů [online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2014, str. 6-7, [cit. 10. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/296.pdf>.
- SCHEINOST, M. a VÁLKOVÁ, H. Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí. IV., Sankční politika a její uplatňování. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. Studie. ISBN 978-80-7338-154-7.
- SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. a PÚRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7.
- STRÉMY, T. (ed.): Restoratívna justícia a alternativne tresty v aplikačnej praxi. Zborník z mezinárodnej vedeckej konferencie. Trnava: Leges, 2015, ISBN 978-80-7502-104-5.
- STRÉMY, T., KURILOVSKÁ, L. a VRÁBLOVÁ, M. Restoratívna justícia. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-075-8.
- ŠÁMAL, P. a GŘIVNA T. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 3479.
- ŠÁMAL, P., MUSIL J., KUČHTA J., FRYŠTÁK M. a KALVODOVÁ V. Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-496-4.

- ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Vyd. 2. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-93-9.
- ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ L. a DOUBRAVOVÁ D. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.
- ZEHR, H. Úvod do restorativní justice. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4m.

Odborné články

- PAVLOVSKÝ, T. Aktuální trendy v odklonech v trestním řízení. Státní zastupitelství 3/1012, str. 8-9.
- PROVAZNÍK, J. Odklony v českém trestním řízení – úvahy před možnou rekodifikací. Trestněprávní revue 4/2016, str. 82–84.
- SLADKÝ, J. Několik poznámek k praktické aplikaci odklonů. Státní zastupitelství 3/2012, str. 22.
- SOTOLÁŘ, A. K některým specifikům uplatnění zvláštních způsobů řízení v trestních věcech mladistvých. Trestněprávní revue 3/2004, str. 68–71.
- ŠTEFLOVÁ, J. Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. Státní zastupitelství 9/2011, str. 32–33.
- ŽILINKA, M. Podminečné zastavenie trestného stíhania po rekodifikácii slovenského trestného procesu. Státní zastupitelství 3/2012, str. 14–17.

Důvodové zprávy

- Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony [online], str. 27 [cit. 5. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- HOUŠKOVÁ, J. Vývoj hrdelního soudnictví v Čechách [online]. 2005, [cit. 10. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/vyvoj-hrdelniho-soudnictvi-v-cechach>.
- Statistické údaje dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/uvod.html?timeout=true> [11. 6. 2018].

- Věcný záměr trestního řádu z roku 2004 a Věcný záměr trestního řádu z roku 2008 [online], [cit. 13. 6. 2018]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460>.
- Ministerstvo spravedlnosti. Rekodifikace trestního práva procesního 2008 [online], [cit. 13. 6. 2018]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460>.
- Východiska a principy nového trestního řádu II., VI. Některé další obecné otázky [online], str. 30 [cit. 13. 6. 2018]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460>.

3. Seznam použitých právních předpisů

- Zákon č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákon č. 335/1991 Sb. o soudech a soudcích.
- Zákon č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku.
- Zákon č. 181/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.
- Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě).
- Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.
- Zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok.

4. Seznam použité judikatury

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2003, sp. zn. 4 Tz 84/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 6 Tdo 385/2015.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 2. 1994, sp. zn. 4 To 117/94.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 1994, sp. zn. 4 To 831/94.
- Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 9. 1995, sp. zn. 6 To 377/95.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2013, sp. zn. 4 Tdo 453/2013.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 4 To 383/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2012, sp. zn. 4 Tdo 1515/2012.
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 8. 2003, sp. zn. 10 To 336/2003.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 1. 1997, sp. zn. 4 To 22/97.
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. 6 To 83/2001.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 4 To 693/94.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 5. 1994, sp. zn. 3 To 380/94.
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 11. 1997, sp. zn. 7 To 398/97.
- Usnesení Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 8. 12. 2014, sp. zn. 10 T 163/2014.
- Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 1. 1996, sp. zn. 3 To 21/96.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 7 Tdo 906/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.

5. Seznam ostatních zdrojů

- Osobní rozhovory s JUDr. Martinem Černým, náměstkem Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 v rámci odborné praxe na státním zastupitelství (březen – květen 2018).

Podmíněné zastavení trestního stíhání

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá alternativním procesním opatřením, a to institutem podmíněného zastavení trestního stíhání a některými souvislostmi s ním spojeným. Podmíněné zastavení trestního stíhání je druhem odklonu, kterým státní zástupce, popř. soud může zastavit trestní stíhání u obviněných, kteří spáchali jakýkoliv přečin, a to zastavit s podmínkou vedení řádného života po dobu zkušební doby. Pokud se obviněný ve zkušební době osvědčí, rozhodnutí ve věci se stává konečným a vzniká tak překážka *rei iudicatae*. Pokud však obviněný ve zkušební době řádný život nevede, státní zástupce, popř. soud rozhodne o neosvědčení se a pokračuje v jeho trestním stíhání, což se v praxi příliš často nestává.

Podmíněné zastavení trestního stíhání je druhem odklonu, který si klade za cíl snížení zatížení orgánů činných v trestním řízení. Vychází z myšlenky restorativní justice, přičemž důraz je kladen na poškozeného a jeho zájmy. Primárním cílem je, aby se obviněný vyrovnal s poškozeným, tedy reparoval újmu, kterou mu způsobil. Před samotným rozhodnutím nemusí dojít k úplné náhradě škody, ale postačí, pokud obviněný o její náhradě uzavře s poškozeným dohodu nebo učiní jiná vhodná opatření. Podstata restorativní justice spočívá v tom, že spáchání trestného činu by nemělo být vnímáno jako konflikt mezi pachatelem a státem, kdy hlavním cílem je potrestat pachatele, a to nejčastěji trestem odnětí svobody, nýbrž jako konflikt mezi pachatelem a poškozeným, jejichž společenský vztah byl spácháním trestného činu narušen. Užívání podmíněného zastavení trestního stíhání orgány činnými v trestním řízení by mělo podporovat tento cíl a zároveň zrychlit trestní proces tím, že k rozhodnutí o něm dojde v brzkém procesním stádiu.

Diplomová práce je složena ze šesti částí. První část nazvaná „Restorativní justice“ uvádí celou problematiku a principy, na kterých jsou odklony založeny, a následně druhá část se zabývá samotnými odklony. Hlavní částí je část třetí, která detailně rozebírá podmínky podmíněného zastavení trestního stíhání. Čtvrtá část srovnává tento institut s narovnáním a pátá porovnává českou a slovenskou právní

úpravu odklonů. V závěrečné části hodnotím současnou právní úpravu podmíněného zastavení trestního stíhání a zamýšlím se nad možnými změnami.

Klíčová slova

podmíněné zastavení trestního stíhání, restorativní justice, odklon

Conditional discontinuance of criminal prosecution

Abstract

This master thesis concerns itself with the alternative procedural measure, the institute of conditional discontinuance of criminal prosecution and some of its relating issues. Conditional discontinuance of criminal prosecution is a type of diversion. It is employed by public prosecutors, or courts, to suspend the further criminal prosecution of those who are accused of committing less serious criminal offence. This is carried on the condition that the accused individual is presented with the opportunity to observe the behavioural rules of proper life throughout the probationary period. Should there be proof of the individual's observation of the rules, the decision regarding his/her case becomes final. However, should the accused fail to observe such rules during the probationary period, then the public prosecutor, or the court, for that matter, rule in favour of furthering his/her prosecution (albeit this rarely takes place in practice).

Conditional discontinuance of criminal prosecution is a type of diversion designed to reduce the burden on law enforcement authorities. It is based on the idea of restorative justice with an emphasis on the victim and his/her interests. The primary objective is to bring the accused to the victim and compensate the damages. Before the ruling, it is not necessary for the accused to make full compensation of the caused damages; it is sufficient if the accused enters into an agreement with the victim on the compensation of damages or takes other appropriate measures for compensation. The core of the principle of restorative justice lies in the fact that the commission of a crime should not be perceived as a conflict between the offender and the state (particularly when the main purpose is to punish the criminal most often by imprisonment), but as a conflict between the offender and the victim whose social relationship was broken by the commission of a criminal offense. Law enforcement authorities should aim the use of conditional discontinuance of criminal prosecution toward this objective; and, at the same time, to try to speed up the criminal proceedings by making a decision on the conditional discontinuance of criminal prosecution at an early stage of the proceedings.

This master thesis consists of six parts. The first part named “Restorative justice” introduces the whole issue and the principles on which the diversions are based on; while the second part deals with the diversions themselves. The third part, which comprises the main subject, delves into the conditional discontinuance of criminal prosecution in detail. The fourth part compares this institute to the settlement, and the fifth part briefly describes a Slovak conception of conditional discontinuance of criminal prosecution. In the final part I evaluate the current Czech legislation relating to this institute and I suggest some possible changes *de lege ferenda*.

Key words

conditional discontinuance of criminal prosecution, restorative justice, diversion